

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

De nye kirker i Rødovre

SIGURD RAMBUSCH

De nye kirker i Rødovre

RØDOVRE LOKALHISTORISKE FORENING

1992

© Sigurd Rambusch og
Rødovre Lokalhistoriske Forening.

Papir: Mat G-print
Sats: Baskerville
Tryk: Frederiksberg Bogtrykkeri a-s, 1992.

ISBN 87-89316-01-0.

Forsiden:

Øverst Ungdomsbyens Kirke og Grøndalslund sognegård.

I midten Rødovre menighedshus, foto Marta Rambusch.

*Nederst Hendriksholm Kirke, foto Susanne Fabritius, og
vandkunsten ved Islev Kirke, foto Carlo Madsen.*

Bagsiden:

*Allervinduerne i Grøndalslund Kirke og Hendriksholm Kirke,
foto Finn Rasmussen.*

Forord

I årene 1950-61, da Rødovre kommune voksede stærkt, rejste menighederne tre nye kirker. I 1963 stod en kirke færdig i institutionen "Ungdomsbyen", opført af private kræfter i samarbejde med Kirkefondet, og i 1970 blev den mest beskedne af de første kirker erstattet af en ny og større.

De nye kirker i Rødovre er af god kvalitet og nok værd at kende. Skulle de ikke have deres historie skrevet? Jeg er glad for, at Rødovre Lokalhistoriske Forening sagde ja til at udgive bogen.

Tak til de fire menighedsråd for fri adgang til deres arkiver og til deltagerne i byggesagerne, som har givet mig nyttige oplysninger.

Og tak til Kirkefondet, Rødovre Kommune og menighedsrådene for økonomisk støtte til udgivelsen.

Rødovre sogn, 20. januar 1992

Sigurd Rambusch

Indhold

Forord	3
Rødovre kommune og Rødovre sogn.....	7-12
Rødovre menighedshus.....	13-18
Den første kirke i Islev.....	19-24
Islev Kirke.....	25-36
Grøndalslund Kirke.....	37-46
Hendriksholm Kirke.....	47-58
Ungdomsbyens Kirke	59-71
De lange linjer	72-75
Litteratur og kilder	76-77
Navneregister	78-79

*Rødovre Kirke 1947. Herfra udgik initiativerne til de tre kirker, som blev til i årene 1950-61.
Foto: Erik Hansen.*

Rødovre kommune og Rødovre sogn

Indtil 1950 var der i Rødovre kun én kirke og ét sogn, og begge var fra tiden omkring år 1200. I 1658 blev kirken ødelagt af den svenske hær, der belejrede København. Da det lille, udplyndrede sogn ikke selv magtede at genopføre kirken, trådte nogle høje embedsmænd og selveste kongefamilien til. Til minde om deres hjælp sidder der på tårnet en tavle med Kong Frederik 3.s og Dronning Sofie Amalies initialer under en krone.

I århundreder var det sognepræsten, der repræsenterede kongen og staten i sognet. Han stod også for den begrænsede fattigforsorg og undervisning, som der var råd til. Det kommunale styre er meget yngre, det blev indført efter 1841 og udviklede sig kun langsomt. Rødovre hørte sammen med Brønshøj indtil 1. januar 1901, da Brønshøj blev indlemmet i København og Rødovre blev en selvstændig "sognekommune".

Sognet og kommunen havde fælles grænser, og alle indbyggerne hørte til kirken. Så sent som i 1948, da sognerådet udgav kommunens officielle historie, skrevet af overbibliotekar Jul Pedersen, fik den titlen *Rødovre Sogn*.

Sidst i 1930'erne førte væksten i Rødovres folketal til et behov for nye kirker. Præster og menigheder tog initiativet, rejste den nødvendige kapital og gennemførte byggesagerne. Arbejdet begyndte omkring 1940, og i årene 1950-61 indviedes tre nye kirker: Islev, Grøndalslund og Hendriksholm. Til dem alle blev der oprettet

selvstændige sogne, som har eksisteret siden.

I de samme år opførtes et menighedshus ved Rødovre Kirke, det blev den første forsamlingsbygning i Rødovre. I 1963 blev en lille kirke taget i brug i "Ungdomsbyen", og i 1970 blev den midlertidige kirke i Islev afløst af en stor, permanent kirke. Dermed var det egentlige kirkebyggeri afsluttet, men både før og efter 1970 blev der bygget større og bedre lokaler til brug for menighedernes og ungdomskorpsernes arbejde. I dag ligger der gode menighedshuse ("sognegårde") ved alle sognekirkerne.

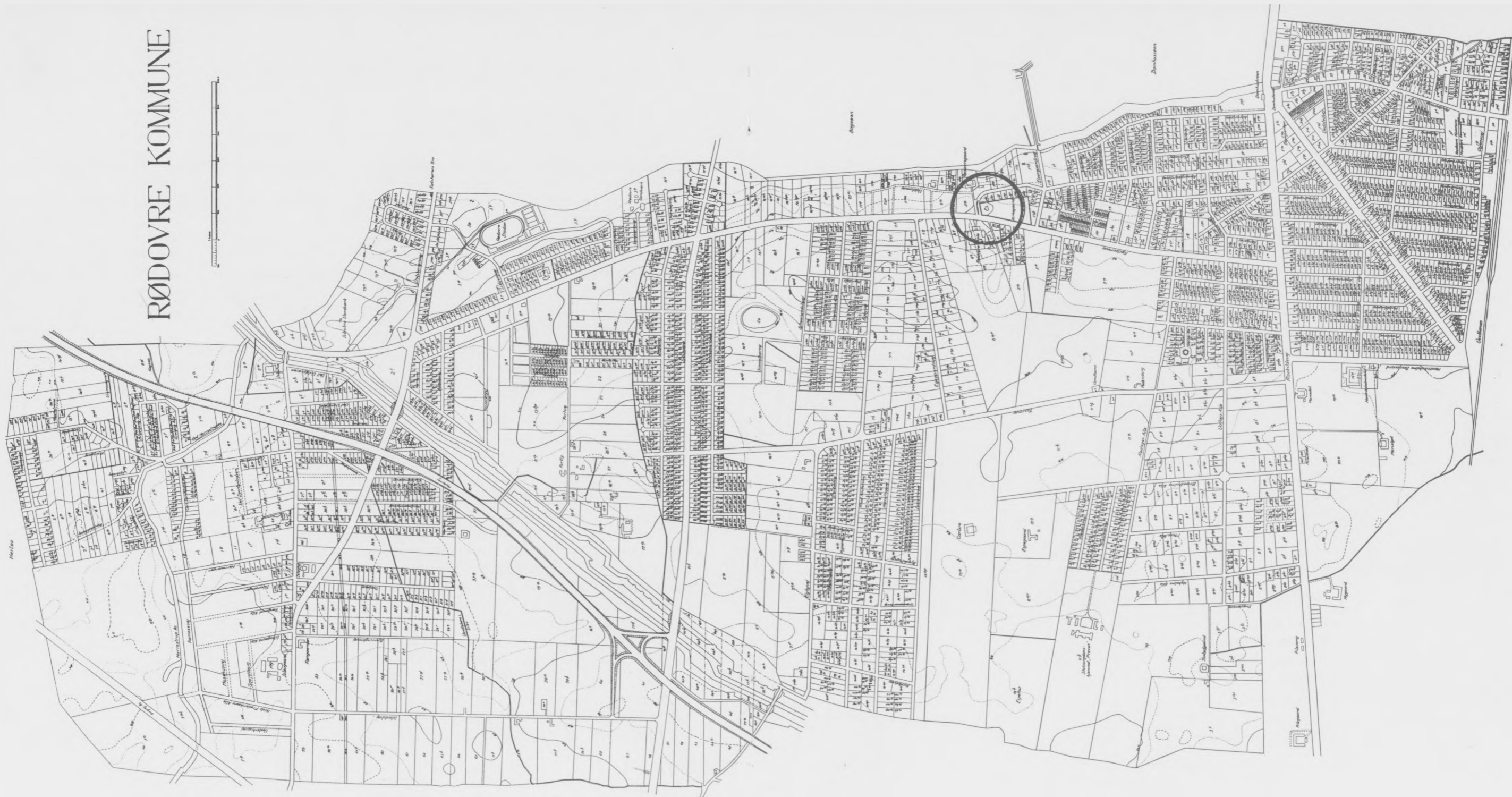
Det er historien om disse kirker og huse, der skal fortælles her. Hvem tog initiativet? Hvordan skaffede man penge? Hvilken hjælp fik man udefra? Hvordan var samarbejdet mellem menighederne, kommunestyret og de overordnede instanser?

I 1920'erne begyndte Rødovre kommune at miste sit landlige præg, og snart udviklede den sig til en forstadskommune med små handels- og produktionsvirksomheder og en hastigt voksende gruppe af funktionærer. Folketallet steg fra 2.825 i 1924 til 5.850 i 1930. Det var mere end en fordobling på 6 år, og væksten fortsatte i 1930'erne, hvor folketallet, opgjort på årets sidste dag, viste

1932	7.032
1934	8.599
1936	9.968
1938	11.410, altså en fordobling på 8 år.

RØDOVRE KOMMUNE

Rødovre 1947: ét sogn, én kirke. Kort over Rødovre 1992 side 70-71.

Rødovre kommune og Rødovre sogn

Væksten fortsatte de næste 10 år, omend ikke ikke helt så stærkt:

1940 12.443
1942 13.311
1944 14.620
1946 15.493
1948 16.589.

Derefter eksploderede folketallet. I løbet af 20 år blev det næsten tredoblet, så det i 1967 nåede 45.689. 1938-48 var tilvæksten i gennemsnit ca. 500 om året, men 1948-68 ca. 1.500. Man regnede med at nå over 60.000, men allerede i 1968 begyndte folketallet at falde. I 1976 var det 40.000, i dag er det knap 35.000 og stadig faldende.

Allerede i 1930'erne stillede væksten store krav til kommunen. Tilflytterne skulle have boliger, der skulle være gader, forsyningsnet og kloakker. Og skoler: Fra gammel tid var der Rødovre Skole, i 1917 åbnedes mod nord Islev Skole, i 1938 mod syd Hendriksholm Skole.

I 1929 fik socialdemokraterne flertal i sognerådet, og i 1937 blev Gustav Jensen formand. Under hans ledelse, der varede til 1970, gennemgik kommunen en vældig udvikling. Hans holdning til kirken var positiv.

I årene 1935-38 skete der en stor udskiftning i kirken og menighedsrådet. I foråret 1936 tog sognepræst Niels Juel Wamberg (1873-1944) sin afsked efter 34 års virke i Rødovre (7 år i Brønshøj og Rødovre, 21 år i Rødovre og Vanløse og 6 år i Rødovre alene). 25. september blev efterfølgeren, Johan Frederik Käsner (1896-1986) indsat. Han kom fra stillingen som sømands-

præst og gesandtskabspræst i London og var nyslået ridder af Dannebrog. 55 andre havde søgt stillingen, men Käsner blev indstillet af et enigt menighedsråd. Det lovede godt. Han var energisk og udholdende, tillige dygtig til at administrere. Lidt tilknapet, "embedsmand-

KIRKE BLADET

RØDOVRE
ISLEV, HENRIKSHOLM

Nr. 1

Februar 1939

1. Aargang

Kirken kalder ...

Kirkens Klokker kalder! Men Sognet er saa stort, at de ikke paa langt nær høres ud til Grænserne. Derfor vil et Kirkeblad være en god Hjælp i den Kirkens kaldende Gerning, som gerne skulde øves i Rødovre Sogn.

Det er Meningen, at Kirkebladet skulde udkomme i 3500 fire-sidede Eksemplarer een Gang om Maanedn, uddelt ved frivillige Hjælpere i Menigheden.

Vi takker hjerteligt alle, som hjælper til at skabe det økonomiske Grundlag for Bladet, og det er vort Haab, at flere og flere vil være med.

Saa beder vi alle Hjem i vort Sogn om at tage venligt imod Kirkebladet, som vi haaber skal blive et virksomt og kraftigt Hjælpe-middel til at skabe den rette personlige og aandelige Forbindelse mellem Kirken og Beboerne i vort Sogn.

Johan Frederik Käsner. Samuel Gamborg.

I februar 1939 udsendte præsterne ved Rødovre Kirke det første nummer af Kirkebladet.

sagtig”, men ikke mere, end at han fik en rig gerning i menigheden i de næste 30 år.

I 1935 var der på grund af det voksende arbejdspress blevet oprettet en stilling som residerende kapellan ved Rødovre Kirke. 11. juli 1938 ansattes i denne stilling Samuel Gamborg

(f. 1909), der havde været hjælpepræst i Skive. Også han blev indstillet af et enigt menighedsråd, og i ham fik Kászner en loyal kollega og Rødovre en dygtig og afholdt præst i de følgende 40 år.

Kordegn Kaj Stiigvad var den yngste af de nye folk, han var født i 1911 og kom efter teologiske studier ved Københavns Universitet til Rødovre Kirke i 1935. Han var særlig aktiv i ungdomsarbejdet og forblev i embedet til 1981.

I november 1938 var der valg til menighedsrådet. En aktivistisk gruppe fik fremgang, og den ville ikke genvælge den “borgerlige” formand siden 1926, den meget myndige overlærer ved Islev Skole, Johannes P. Pedersen, men valgte socialdemokraten H.C. Boesen, der var arkitekt ved Rødovre kommune, til formand. Fru Olga Holm, gift med læge Jens Holm, blev næstformand, kirkeværge og kasserer blev lagerchef Carl Emil Sørensen, som gennem 40 år skulle komme til at yde meget for kirkerne i Rødovre. Det var unge folk over hele linjen, nu skulle der ske noget!

I februar 1939 udkom det 1. nummer af *Kirkebladet. Rødovre/Islev/Hendriksholm*, redigeret af Kászner og Gamborg. En gang om måneden bragte dette blad nyt om gudstjenester og arrangementer. Menigheden voksede. Den var ikke præget af nogen særlig retning; nogle af de mest aktive kom fra Indre Mission, og mange havde en fortid i KFUM eller KFUK, men de fleste var almindeligt folkekirkelige. Mødeaktiviteten var stor: Begge præster havde bibelkredse, KFUM og K havde hver en ældreafdeling og en yngsteafdeling, der var særlige familie- og

KIRKEBLADET

Moder

Tirsdag den 7. Februar Kl. 20: Bibellesning i Præstegaardens Konfirmandstue ved Pastor Kászner: Fil. Kap. 1.

Tirsdag den 21. Februar Kl. 20: Bibelkredse i Præsternes Hjem

K. F. U. K.

Onsdag den 4. Februar Kl. 20: De unges Spørgeaften

Onsdag den 8. Februar Kl. 20: Frk. Valborg Boldt: «Gamle romantiske Englands» (Lysbilleder).

Onsdag den 15. Februar Kl. 20: Sekretær Frk. Simonsen: «Sviptur til Kina» (Lysbilleder)

Mandag den 20. Februar Kl. 20: Ungdomsgudstjeneste i Kirken.

Onsdag den 22. Februar Kl. 20: Kredsafn i Hjemmene.

Yngsteafdeling.

Møde hver Onsdag Kl. 18,30.

K. F. U. M.

Søndag den 5. Februar Kl. 16: Drengefest i Centralforeningen.

Mandag den 13. Februar Kl. 20: Rejseoplevelser ved Bogholder Christensen

Mandag den 20. Februar Kl. 20: Ungdomsgudstjeneste i Kirken.

Mandag den 27. Februar Kl. 20: Diskussionsaften.

Yngsteafdeling.

Søndag den 5. Februar Kl. ... Drengefest i Centralforeningen.

Mandag den 13. Februar Kl. 18,30: Lysbilledaften.

Mandag den 20. Februar Kl. 18,30: «Min Onkel fra Tonongoo» ved Lagerchef Sørensen.

Mandag den 27. Februar Kl. 18,30: Bibeltime ved Kordegn Stiigvad.

Træffetider.

Sognepræsten, Pastor J. F. Kászner, Præstegaarden, Rødovrevej 99, træffes alle Hverdage (undtagen Torsdag) Kl. 10—11, samt Onsdag Kl. 17—19.

Pastor S. Gamborg, Rødovrevej 31, træffes alle Hverdage (undtagen Mandag) Kl. 11—12, samt Onsdag Kl. 17,30—19,30.

Kordegn K. Stiigvad, Kirkekontoret, Roskildevej 325, træffes alle Hverdage (undtagen Torsdag) Kl. 10—12, samt Onsdag Kl. 17—20.

* — Hjemmebanen

Kirkebladet var i et lille format (omtrent A5) og havde kun 4 sider, men det bragte nyt om mange aktiviteter.

Rødovre menighedshus

børnegudstjenester og fra 1939 en søndagsskole. Der var grøde i arbejdet, og dermed et voksende behov for mødelokaler.

I cykelsmed Alvin Schmieders villa Roskildevej 325 havde kordegn Stiiqvad kontor, og i en bungalow i haven var der lokaler for børne- og ungdomsarbejdet. Men pladsbehovet var større, end disse lokaler kunne klare. Man kunne låne lokaler i kommunens skoler, men det var der andre, der gerne ville, så det bedste ville være at få bygget et menighedshus.

Rødovre Kirke havde faste siddepladser til 100, og der kunne suppleres med ca. 25 stole, men det var for lidt. I 1937 drøftede menighedsrådet en deling af sognet, men man besluttede at udsætte spørgsmålet, indtil folketallet var kommet over de 10.000, som Det københavnske Kirkefond regnede med skulle udløse arbejde for en ny kirke. I 1938 begyndte man at holde gudstjeneste en gang om måneden i Islev, og dermed aflastedes Rødovre Kirke, men behovet for mødelokaler blev stadig mere presserende.

Noget om priser og lønninger

Det er vanskeligt at sammenligne pengebeløb over lange perioder, fordi priser og lønninger, skatter, huslejer og forbrug hele tiden ændrer sig, men her er lidt hjælp.

Danmarks Statistiks "forbrugerprisindex", beregnet efter det gennemsnitlige forbrug i arbejder- og tjenestemandsfamilier, var i 1914 100, og her er tallene i "vor" periode:

1940	224	1970	791
1945	277	1975	1.231
1950	324	1980	2.021
1955	400	1985	2.959
1960	448	1990	3.585
1965	579		

Eller mere konkret: En politibetjent havde i 1940 en årsløn, der lå mellem 2.500 kr. og 3.300 kr., stigende med anciennitet og forskellige tillæg. Årslønnen for en politibetjent var i udvalgte år i perioden således:

1955	5.000 - 6.000 kr.
1970	38.000 - 46.000 kr.
1990	180.000 - 230.000 kr.

Rødovre menighedshus

I *Kirkebladet* april 1939 skrev Käsztner artiklen: "Et menighedshus i Rødovre!". Han sluttede: "Vi lægger den sag frem for Gud og for Kirkens venner her i sognet. Vi kunne tænke os, at der vil være mange, der har lyst til at støtte rejsningen af et menighedshus. Og vi håber, at der i den nærmeste tid vil kunne slås kraftigt til lyd for denne store og betydningsfulde opgave".

Käsztner havde allerede 1. februar oprettet en bankkonto og indsat 100 kr. fra sig selv og fru Alice. Menighedsrådet var beredt, det nedsatte et udvalg til at undersøge spørgsmålet og opfordrede KFUM og K til at udpege hver et medlem. I maj og november var der kirkekoncerter, hvis overskud, henholdsvis 202 og 214 kr. gik til indsamlingen. Der kom private gaver, og på et menighedsmøde 14. marts 1940 åbnede man for tegning af bidrag. Den aften blev der tegnet bidrag for 3.500 kr. Og så skred man til værket.

Ved et møde 23. maj 1940 i Rødovre Skole stiftedes "Foreningen til Opførelse af et Menighedshus i Rødovre". Ifølge vedtægterne skulle alle bidragsydere være medlemmer af foreningen; den skulle ledes af en komité på 9 medlemmer, og hvert år skulle der holdes et møde, hvor der blev afgivet beretning og regnskab. Komitéens formand blev Käsztner, næstformand kriminaloverbetjent H.P. Frederiksen, kasserer H.C. Boesen og sekretær Kaj Stiigvad. Komitéens øvrige medlemmer var håndværkere, gartnere og funktionærer samt to kvinder: Skotøjshandler Noomi Rafn og husmoder Marie Jensen. Senere steg antallet af kvinder, iøvrigt bevarede komitéen sit præg med Käsztner, Stiig-

vad, Frederiksen og Sørensen som de ledende.

I november 1940 var der 70 bidragsydere og 3.500 kr., og komitéen skrev til Rødovre sogneråd om en byggegrund i nærheden af kirken, eventuelt frit overdraget. Sognerådet svarede, at "beløbet var for ringe til at det på nuværende tidspunkt vil være opportunt at gå i gang med opgaven". Svaret vakte skuffelse, men må kaldes rimeligt.

Komitéen indledte nu den række af årlige basarer, der skulle indbringe størstedelen af byggesummen. Den appellerede til Husmoderforeningen om håndarbejder og til Håndværkerforeningen om gevinster og gaver, og den første basar blev afholdt i weekenden 22. og 23.

Johan Frederik Käsztner (1896-1986) var sognepræst i Rødovre i de år, da tre sogne blev udskilt og lige så mange kirker blev opført. Foto ca. 1946.

Rødovre menighedshus

*Kaj Stiigvad
(f. 1911) kom til
Rødovre som kor-
degn i 1935 og
kom til at spille en
stor rolle i ung-
domsarbejdet og i
sognets arbejde i
det hele taget.
Foto ca. 1950.*

marts 1941. Der blev solgt strikkede, broderede og syede håndarbejder og en del andre genstande. Der var også lotteri med præmier foræret af byens handlende eller købt billigt: 7.000 almindelige lodsedler og 1.000 "kaffelodsedler" -kaffe var jo rationeret. Desuden var der tombola (med 600 gevinster og 1.800 nitter!) samt tre amerikanske lotterier. Komitéen havde i god tid opnået den tilladelse fra politiet, som dengang og endnu i mange år var nødvendig for at afholde basar. Resultatet viste et overskud på 3.500 kr. Formuen var nu med gaver og renter steget til 8.700 kr., men komitéen var klar over, at der skulle mere til.

I 1941 fik komitéen en grund helt uden om kommunen. Rødovres "sognekonger", Christian Sørensen på Rødovregård, fyldte 6. december 70 år. Han og hans kone var venner af kirken og på god fod med Kászner, og i anledning af fødselsdagen gav han tilsagn om at ville skænke en byggegrund til menighedshuset. Det blev den grund, huset ligger på i dag, et areal på 1.250 m² 100 m øst for kirken, lige syd for

Rødovregård, smukt skrånende ned mod Damhusengen.

De folkekirkelige ungdomsorganisationer KFUM og KFUK, deres spejderkorps og FDF voksede i disse år. Spejderne havde hidtil virket i nabokommunerne, men i januar 1941 etablerede KFUM-spejderne sig i Rødovre, lederne var Gamborg og Boesen, og i december kom KFUK-spejderne. Også H.P. Frederiksen engagerede sig stærkt i korpsenes arbejde; hans døtre var KFUK-spejdere, sønnerne FDF'ere (i Rødovre fra 1944).

De unge håbede, at menighedshuset snart ville stå klar med de lokaler, der var tiltænkt dem, men der skulle gå mange år, før man nåede så langt. Krigsårene bragte store prisstigninger, der oversteg renterne. Det blev foreslået at indkøbe byggematerialer og lade dem ligge i beredskab, men ingen materialer var at få. Dog købte man i efteråret 1942 nogle bænke, senere nogle borde og udlejede dem til KFUM.

Basarerne i 1942, 1943 og 1944 indbragte mellem 4.300 og 5.400 kr., de to næste år var der forårsfester, som gav ca. 3.000 kr. Der indgik bidrag fra dem, der havde tegnet sig og en del gaver, af og til store, anonyme gaver. 14. maj 1945 var der møde i komitéen, og det hed i referatet: "Endelig samledes vi for 1. gang efter befrielsen fra tyskernes åg. Den 4. og 5. maj står for os som det skønneste i gamle Danmarks lange historie. 3 af komitéens 9 medlemmer har måttet holde sig skjult; nu kan vi snart atter være sammen." Stiigvad havde været i modstandsbevægelsen, Frederiksen under jor-

Rødovre sogns søndagsskole i haven bag huset Roskildevej 325, 1943 eller 1944.

Forrest t.v.

*Kirsten Gamborg
Jonna (datter af Peter
Kjær) og Inge (datter
af C. E. Sørensen).*

den som politimand, den tredje “underjordiske” har ikke kunnet identificeres.

I 1946 nåede formuen 40.000 kr., og komitéen regnede med at indlede byggeriet næste år. Der blev udvist stor sparsommelighed: En cykel var lotteriets hovedgevinst det år, men den blev ikke afhentet, og så blev den solgt for 200 kr. 50 cerutter og en kuffert, heller ikke afhentet, blev solgt for henholdsvis 31 og 20 kr.

En indbudt arkitektkonkurrence blev i foråret 1947 vundet af H.C.Boesens bror, arkitekt Viggo Boesen. Der var nu 47.700 kr. i kassen, men det var ikke til at opdrive materialer. Og i oktober kom der byggestop.

I mellemtiden havde sognet i maj 1944 fået

en 3. præst, Erik Stub (f. 1912). Han efterfulgtes 1946 af Johannes Bjerrum (f. 1919), der allerede næste år efterfulgtes af Jørgen Rich (f. 1919).

Salgschef C.E.Sørensen blev i december 1945 valgt til formand for menighedsrådet. Han gjorde en stor indsats for menighedshuset og satte sig tillige på at få opført en ny kirke midt i sognet. I dette arbejde fik han hjælp fra de døde! Rødovre kirkegård var ved at være fyldt, behovet for begravelsesplads var uafviseligt, og i årene 1946-52 anvendte menighedsrådet ca. 1,4 mill. kr. på at anlægge Grøndalslund kirkegård med kapel og andre bygninger. Midlerne stammede fra den kirkelige ligning og kunne ikke

Rødovre menighedshus

*Søndagsskolernes indvielse af
Menighedshuset*

8. november 1953.

*I baggrunden lærerne:
fru Christine Bistrup,
overlærer Kr. Madsen og
fabrikant Peter Kjær.*

*I forgrunden håndværkerne:
snekermester Th. Sønderskov
Jørgensen og muremester
A. Skjellerup.*

Foto Carlo Madsen.

være anvendt til menighedshuset. Men det kan måske siges, at kirkegårdssagen beslaglagde noget af den opmærksomhed, som menighedshuset ellers kunne have fået.

I januar 1950 løstes Islevs problemer, da Islev Kirke blev indviet og Islev sogn blev oprettet. Jørgen Rich, som havde betjent menigheden i nogle år, blev den første sognepræst. I Rødovre efterfulgtes han af Carl Nielsen (f.1912).

Komitéen for et menighedshus forstod at knytte fremtrædende borgere til initiativet, således var snedkermester E. Rosenbeck-Hansen dirigent på årsmøderne 1946 og 1947; Johannes P. Pedersen, nu skoledirektør, var dirigent 1950, skoleinspektør H. E. Hasland 1951 og redaktør Hans Kongsø, *Rødovre Avis*, 1953. De fleste årsmøder blev holdt på Rødovre Skole, hvis overlærer, Johannes Hansen, støttede byggesagen.

På årsmødet i januar 1950 var formuen 68.578 kr., og det besluttedes at søge byggetilladelse. I september svarede Boligministeriet nej, selv til et reduceret og etapedelt byggeri. Der blev indsendt ny ansøgning, og C. E. Sørensen gik i ministeriet og forhørte sig om vinterbyggeri, men der kom stadig intet positivt svar.

I begyndelsen af 1952 blev lejemålet i ejendommen Roskildevej 325 opsagt pr. 1. april, og der fulgte en vanskelig tid for ungdomsarbejde og møder. I oktober 1952 kom endelig byggetilladelsen, betingelsen var, at det blev vinterbyggeri. Tilbud blev indhentet i november, og opgaven gik til murermester Andreas Skjellerup fra menigheden. Civilingeniør Chr. Høgh-Nielsen, der ligesom Skjellerup havde været med på Grøndalslund-byggeriet samme år, udførte ingeniørarbejdet.

Man ønskede at gå i jorden i begyndelsen af 1953, men måtte først forhandle med kommunen, der bad om, at afstanden til bebyggelsen "Doktorhaven" blev større, så der blev bedre plads til endnu en institution -den senere "Engskrænten". Basaren 25.-26. april gav det hidtil største overskud, 7.004 kr. Formuen var nu 93.100 kr., og så blev der sat fuld kraft på: 13. maj blev grundstenen nedlagt, 28. maj var der rejsegilde, og 8. november fandt indvielsen sted.

Menighedshuset havde forhal, mødesal og et mindre mødelokale foroven og en havesal samt tre spejderlokaler i kælderen, i alt næsten 400 kv.m. Opførelsessummen var ca. 121.000 kr., så der opstod gæld. Man tog et lån på 20.000 og fortsatte med basarer og indsamlinger. I 1955 kom der gaver: 2.000 fra kommunen, 1.500 fra en privat giver, og der blev holdt en god basar.

Ved årsmødet 25. maj 1956 forelå skødet på ejendommen, og komitéen overdrog det til menighedshusets bestyrelse. Denne bestod af repræsentanter for brugerne (Menighedssamfundet, KFUM, KFUK, FDF o.a.), og sognepræsten blev formand. Basarer 1956-59 gav overskud på 8-9.000 kr., så huset kunne udstyres pænt og dog blive gældfrit i 1959.

Menighedshuset fungerede som kirke 1958-59, mens Rødovre Kirke blev udvidet og gennemrestaureret, og ved enkelte senere lejligheder. 1. april 1975 overtog menighedsrådet huset. Det blev benyttet flittigt og måtte udvides to gange. I 1976 fik det en udvidelse i to etager mod øst (dagligstue, to konfirmandlokaler og forskellige andre rum, i alt 177 m²), tegnet af

Rødovre menighedshus

arkitekt Helge Schønnemann. Udgifterne til denne udvidelse og en større modernisering kom op på næsten 1 mill kr., hvortil kom udstyr for ca. 300.000 kr. Millionen stammede fra opsparingen til en kirke i Valhøj kvarteret. I 1981 fik menighedshuset en tilbygning mod syd, hvor der indrettedes kordegnekantor (arkitekt Marta Rambusch).

Den store kirkebyggeperiode 1890-1990

Der er blevet bygget kirker i Danmark, siden Ansgar i midten af det 9. århundrede opførte sin lille kirke ved Hedeby. I det 12. og 13. århundrede blev der opført omkring 1.700 landsbykirker, hvoraf de fleste endnu eksisterer. Kirker i byerne blev opført senere og over en længere periode.

Længe var der tilstrækkeligt med kirker, men den store indvandring til byerne i slutningen af det 19. århundrede medførte en alvorlig mangel på kirker og præster, især i hovedstaden. Det københavnske Kirkefond blev dannet for at tage sig af dette problem og gjorde en storslået indsats (se side 26).

Staten holdt sig længe passiv, men gav ved lovændringer i 1956 og 1966 menighedsrådene pligt til at sørge for nye kirker og mulighed for at finansiere en stadig større del af udgifterne over den lokale kirkelige ligning.

I de 100 år efter 1890 blev der bygget 452 nye kirker, de fleste i nye boligkvarterer (og yderligere 84 opførtes på Færøerne, i Grønland og i udlandet). I dag er der i Danmark ca. 2500 kirker under Folkekirken, og næsten hver femte stammer fra de sidste 100 år.

Den første kirke i Islev

Det gamle Rødovre sogn bestod af Rødovre by og Islev mark. Grænsen lå et lille stykke nord for Jyllingevej, mod vest gik den dog ikke direkte mod grænsen til Glostrup, men foretog en afbøjning mod Ejbyvej. I 1880'erne blev Islev skåret i to stykker af "Vestvolden", den store landbefæstning, der blev anlagt fra Brøndby Strand til Utterslev Mose.

Islev lå langt fra sognets kirke og skole, langt fra håndværkere og handlende. Udover de få og spredte gårde, hvoraf Islevgård var den største, og beboelsejendommen Torbenhus, tidligere fattighus og kaserne, var der kun et stort antal husmandsbrug.

Først sent kom Islev med i sognekommunens udvikling. Fra 1901 fik gartnerierne voksende betydning, folketallet steg langsomt, og i 1917 opførtes Islev Skole. Islevboerne havde langt til

Rødovre Kirke, de fjernest boende havde 4 km. Men fjernheden skabte et sammenhold, som fik betydning på mange måder, også for kirken.

Kirkeligt arbejde i Islev synes at være begyndt i 1937, og fra 1938 blev der holdt gudstjenester. I begyndelsen hos en familie i Torbenhus, men i foråret 1939 fik man sognerådets tilladelse til at benytte Islev Skoles kældersal, og her blev der holdt gudstjeneste den første søndag i hver måned og ved højtiderne. Det var små forhold, men begyndelsen var gjort, og med over 50 deltagere hver gang, var der en trofast menighed. Organist Carlo Svendsen, som deltog fra omkring 1940, skriver i sine erindringer, at forholdene var "beskedne, men hyggelige".... "Kirkebøsse havde man også i form af en spejderhat, der enten blev sendt rundt blandt de tilstedeværende, eller anbragtes på en taburet ved

STOR HAVEFEST

til Fordel for Islev Kirkesag, afholdes paa Islegaard, Islebrovej 82

Lørdag den 24. August:

- Kl. 16,00 Basaren aabnes.
- .. 17,30 Spejderopvisning.
- .. 19,30 Tale
- .. 21,00 Baal og Afslutning.

**Tombola . Salgsboder
Restauration m. m.**

Søndag den 25. August:

- Kl. 15,00 Friluftsgudstjeneste.
- .. 16,00 Orkesterkoncert v. FDF
- .. 17,30 Politihundeopvisning.
- .. 19,30 Tale, Stifteren af KFUM
Spejderen Jens Grane.
- .. 21,00 Lodtrækning og
Afslutning.

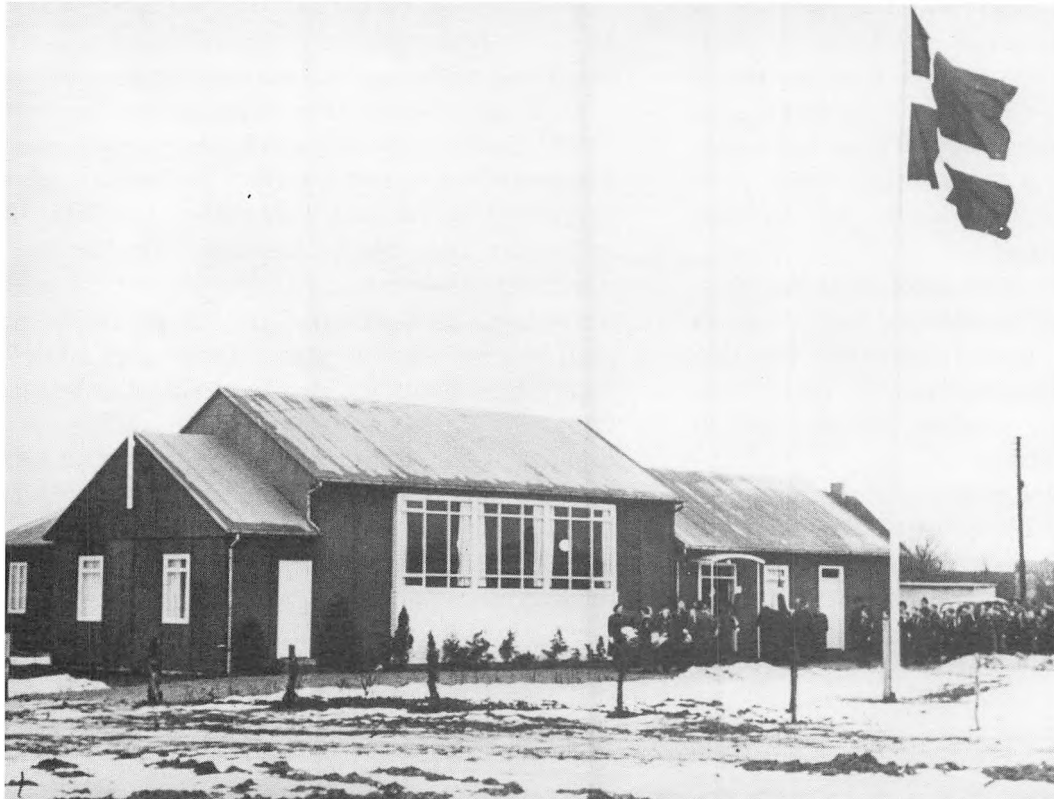
Komiteen for Islev Kirkesag

Annonce i Avisen

21. 8. 1946

for Islev kirkesags første basar

Den første kirke i Islev

Det var snevejr da "Barakkirken" blev indviet 15. januar 1950.

Her stiller spejderne op for at modtage gæsterne med musik og faner.

døren". De kirkelige handlinger (dåb, nadver, konfirmationer, bryllupper og begravelser) måtte fortsat henlægges til Rødovre Kirke.

Ved gudstjenesten i Islev den 3. september 1944 foreslog pastor Käsner, at man nu skred til en "kirkesag".

Tanken vandt tilslutning, og de første tilsagn om bidrag indløb. Erik Stubs bibelkreds var vokset, så den fra efteråret måtte henlægges til Islevgård. Også spejderarbejdet voksede, og indsamling til et spejderhus var i gang.

27. februar 1946 afholdtes det stiftende møde i Islev kirkesag; stedet var Islev Skole, og der deltog 35. Käsner kunne fortælle, at der var en startkapital på 2.247 kr. Stemningen var god, mødet havde kun en enkelt mislyd, den kom fra gartner H. J. Arvin, der rejste kritik af Indre Mission, Käsner og en forpagter Hansen! Protokollen refererer ikke indholdet af kritikken, men anfører, at Käsner henviste Arvin til "privat samtale".... "og hvad Indre Mission angik, kom man ikke uden om, hvad enten

*Biskop over
Københavns stift, dr. theol.
Hans Fuglsang-Damgaard,
indviiede kirken.*

man hørte til retningen eller ej, at mission skulle der til, ikke mindst i Islev." Arvin var kendt som en temperamentsfuld debattør, han mente ikke sit indlæg negativt og blev snart en af kirkesagens gode venner.

Der blev valgt en kirkekomité på 9 medlemmer; snedkermester Ejnar Rosenbeck-Hansen blev formand, fru Gerda Ronge næstformand, handeleggartner Johannes Green Pedersen kasserer og tømrer Vilhelm Madsen sekretær. Endvidere var gartner Johannes Hansen med. Disse fem plus Käsner var de stabile, som fortsatte, indtil kirken stod færdig i 1950. I den første komité sad endvidere overofficiant N. F. Lund, murer Edvard Nielsen og fru Frederiksen, altså

fem gartnere eller håndværkere, to husmødre, en underofficer og en præst. Efter nogle år kom overlærer, senere skoleinspektør Tage Kruse fra Islev Skole ind i bestyrelsen.

Komitéen skulle skaffe penge. Der var de stulfærdige metoder: Faste bidragydere, salg af lodsedler, gaver og indsamlinger, f. eks. i kirkebøsserne. Og der var de mere opmærksomhedsskabende som fester og basarer. Alle blev benyttet.

Den første fest blev holdt i weekenden 24.-25. august 1946 på Islevgård. Her lå Danmarks Kolonihaveforbunds Højskole, hvor Albert og Gerda Ronge var forstanderpar. Programmet bestod af taler og sange, om søndagen friluft-

Den første kirke i Islev

gudstjeneste, og der var salg af forfriskninger, strikvarer og mange andre genstande. Overskuddet var 6.340 kr. Lignende 2-dages havefester med bl.a. basar blev afholdt de næste år med følgende overskud: 1947: 6.000 kr., 1948: 8.000 kr. og 1949: 6.300 kr. Der var også mindre fester, hvor overskuddet var mindre.

Kirkens organist Carlo Svendsen skriver om komitéen, at den var aktiv og effektiv, "men måske endnu vigtigere: komitéen forstod den vanskelige kunst -at få gjort andre aktive. Så godt som alle sognets beboere var på den ene eller anden måde implicerede i opgaverne. Jo, interessen for at få opført en kirke var formidabel stor hos alle."

I foråret 1947 ansattes Jørgen Rich som kapellan med særligt ansvar for arbejdet i Islev. I juni besluttede komitéen under indtryk af den vanskelige situation for byggeriet, at man foreløbig ville nøjes med en barakkirke, og sidst på året valgte man byggegrund. Det blev den nuværende centralt beliggende grund ved Slotsherrensvej (i de første mange år var den dog ikke så stor). Købet gik i orden i foråret 1949 for 20.000 kr. I efteråret solgte man arealet øst for Hvidsværmervej til kommunen; man bad om, at der måtte blive indrettet parkeringsplads på dette grundstykke, og det skete.

Netop på denne tid forlod de sidste tyske flygtninge fra foråret 1945 Danmark. Komitéen købte da den barak i flygtningelejren Kløvermarken på Amager, der havde fungeret som kirke for flygtningene. Prisen var 9.300 kr., og det var en god handel.

Opstillingen blev ledet af Københavns stads-

bygmester Oskar Hansen, der var Rosenbeck-Hansens ven fra drengeårene i FDF. Indretningen af barakken foretoges af frivillig arbejdskraft, men heldigvis var der bygningshåndværkere blandt dem. "Håndværkere og andre af menighedens medlemmer ... stillede troligt aften efter aften og lørdag efter lørdag, og der blev bestilt noget. Der var højt humør og samarbejdsvilje, alt gik med liv og lyst, og vanskelighederne der opstod blev klaret i den rækkefølge, de kom", skriver Carlo Svendsen.

Ved kongelig resolution af 17. december 1949 blev der oprettet et nyt sogn, Islev sogn, fra den dag kirken blev indviet. Men først skulle kirken godkendes til indvielse. I begyndelsen af januar kom biskop, dr. theol. H. Fuglsang-Damgaard på besigtigelse, og da var det nær gået galt, "for man var endnu ikke færdig med at lægge gulv! Der var intet alter og alterskranke! Der var ingen døbefont og ingen prædikestol! Der var ingen stole eller bænke til menigheden at sidde på! Der var intet orgel! Man så simpelthen kun de nøgne umalede vægge". Biskoppen og hans ledsagere var meget betænkelige, men accepterede dog Rosenbeck-Hansens forsikring om, at alt ville være i orden til indvielsen.

Sådan gik det også, selv om døbefonten først kom på plads kl. 9 på selve indvielsesdagen, læsepulten på prædikestolen 10 minutter i 10 og stolene måtte rykkes ud fra væggene, fordi malingen ikke var tør. Den 15. januar 1950 var der snestorm og høje driver, men indvielsen foregik festligt og værdigt, og Jørgen Rich blev indsat som sognepræst.

Børnegudstjeneste i "Barakkirken" i 1950'erne. På prædikestolen pastor Frederiksen. I baggrunden det store nordvindue med blomsterkasse.

Islev havde fået en god kirke, selv om den kun var en barak. Den var øst-vest vendt, udvendig var den malet sort med hvidt omkring døre og vinduer. Mod nord var der et stort vinduesparti med grønne planter. Indvendig stod kirken med hvide vægge og paneler i naturtræ. Også alterbord, døbefont og prædikestol var af naturfarvet træ. På hver side af koret var der et værelse, et til præsten og et til kordegn og organist. Ved våbenhuset mod syd var der et venteværelse, der også kunne anvendes som kontor. Her var også en tilbygning med køkken, garderobe og en mødesal, der kun var adskilt fra kirken ved en foldevæg. Hvis kirken benyttedes til møder, kunne alteret afskærmes af en jalousivæg. I kirke og mødesal kunne der rummes i alt ca. 300. I vestenden var der tre lokaler med se-

parat indgang; de blev overdraget til spejderne.

Der var ingen kirkeklokke, og forholdene for musikken var ikke gode. Med barakken fulgte et ret stort harmonium, men det havde et dårligt blæseapparat og gav mange problemer i de næste år.

Barakkirken var overordentlig billig. Käsner lavede i 1952 en oversigt, der viste følgende hovedposter: Basarer 31.630 kr., bidrag 29.000 kr., kollekter i kirken 5.200 kr, renter og gaver 6.700, i alt ca. 72.500 kr. Udgifterne havde været ca. 80.000 kr. Det københavnske Kirkefond ydede 5.000 kr. som gave, men det var underforstået, at beløbet skulle betales tilbage. De fleste penge "lånte" man af Johannes Hansen på favorable vilkår, og i 1953 var kirken gældfri.

Den første kirke i Islev

*Islevs 1. kirke fotograferet en sommerdag 1967.
Den var ikke dårlig, men menigheden ønskede naturligvis at få en "rigtig" kirke.*

Islev Kirke

Den midlertidige kirke i Islev kom til at fungere i næsten 20 år. I april 1950 var der valg til menighedsrådet. En del af komitéens medlemmer blev indvalgt, Rosenbeck-Hansen blev formand. I de første år skulle der skaffes penge til anskaffelser. Kirkeklokke fik man fra Holmen: en gammel skibsklokke! Senere fik man en rigtig klokke fra Jægersborg Kirke, klokkestabelen blev opført af spejderne. I januar 1955 kunne Carlo Svendsen sætte sig til "et ganske godt orgel" med 12 stemmer (senere 13).

Kirkekomitéen fortsatte, for man ville have en permanent kirke. På årsmødet 25. februar 1953 måtte det berettes, at der intet var sket i det forløbne år, men nu ville komitéen gøre noget ved det, bl.a. en basar i august. Der kom nu ingen basar, og på årsmødet 1954 hed det: "Intet syndeligt at berette om kirkesagen, hvilket for en del skyldtes præsteskiftet". Mange forstadskommuner havde større problemer end vi i Islev, "men alligevel, nu må vi se at komme op af dødvandet, som vi har været inde i i lang tid".

Jørgen Rich havde fået andet embede i efteråret 1953. Den nye sognepræst, Edvard Frederiksen (1907-81), kom fra en stilling som landssekretær for Kirkefondet. Han blev i foråret 1954 valgt til formand for komitéen, og nu begyndte der at ske noget. De øvrige medlemmer var Vilhelm Madsen, der var blevet kordegn; han efterfulgtes i 1960 som sekretær af den nye kordegn, Knud Jensen. Som næstfor-

mand fortsatte Gerda Ronge, kasserer blev fru Birthe Christensen. I de første år deltog skoleinspektør Tage Kruse, der var menighedsrådsformand 1953-65, og overlærer Søren Borello. Senere indtrådte salgsschef Jørgen Nordstrøm og toldinspektør Claus Thomsen, begge ledende i ungdomsarbejdet, og civilingeniør K.E. Brysting.

I sommeren 1954 var der basar med både almindeligt og amerikansk lotteri, flere tombolaer, lykkehjul, skydebaner og gættekonkurrencer, og der var underholdning, hvor så kendte kræfter som Elith Foss og Ellen Gottschalck samlede fulde huse. Overskuddet var langt over forventning: 12.245 kr. Næste år indkom 12.674. I 1956 havde man over 50 faste bidragydere, og i nogle år satsede man på dem og ikke på basarer eller lotterier. I februar 1959 var formuen 50.000 kr.

Indsamlingerne svækkedes af, at barakkirken alt i alt var ganske god, og at spørgsmålet om byggegrund ikke var afklaret. Rødovre kommune stod midt i en vældig ekspansion og forholdt sig tøvende, da komitéen rejste forslag om at få overdraget "trekantområdet" mellem Rødovrevej, Slotsherrensvej og Vestvolden.

I 1959 gav en basar med Wandy Tworek som trækplaster et overskud på 12.989 kr. Det var det hidtil største og blev ikke overgået af nogen kirkebasar i Rødovre. Sidst på året fik sognet besøg af kirkeminister Bodil Koch. Hun havde stor interesse for kirkebyggeri og moderne kir-

Kirkefondet

Indvandringen fra landet til byerne i slutningen af det 19. århundrede skabte store sociale problemer, for rammerne var for små, og det tog tid at udvide dem. Dette gjaldt også Folkekirken, hvor antallet af kirker og præster var helt utilstrækkeligt; der var sogne med 30-50.000 indbyggere og kun et par præster. Hverken staten eller kommunerne havde hjemmel til opføre kirker. I enkelte tilfælde påtog private sig opgaven, men der var brug for vedvarende og koordineret indsats.

I 1890 tog medlemmer af "Københavns Indre Mission" initiativet til at rejse penge og iværksætte kirkebyggeri; i 1896 fik initiativet navnet "Det københavnske Kirkefond". Dets arbejdsområde var København og Frederiksberg, hvor den kirkelige nød var størst, og allerede i de første 10 år blev der opført 13 kirker. Kirkefondet fik økonomisk støtte fra kredse i hele landet, og kirkelivet i hovedstaden blev stærkt præget af "kirkefondskirker". Deres praktiske anliggender blev styret af "menighedssamfund", der udførte et omfattende socialt arbejde (børneinstitutioner, sygepleje mm. samt undervisning og oplysning).

Fra 1940 begyndte Kirkefondet at afstå ejendomsretten til "sine" kirker (men ikke til menighedslokalerne), og midt i 1950'erne, da lovgivningen lettede kirkebyggeriets økonomi, men ikke tilstrækkeligt til at dække behovet, begyndte Kirkefondet at hjælpe sogne i omegnskommunerne. I 1971 udvidede det sit arbejdsområde til hele Danmark, incl. Færøerne og Grønland, og tog samtidig navnet "Kirkefondet".

I perioden 1890-1990 er der blevet opført 130 kirker med økonomisk og/eller teknisk bistand fra Kirkefondet. Behovet for nye kirker er aftagende, men Kirkefondet yder ud fra sine rige erfaringer om kirkebyggeri og menighedsliv hjælp og rådgivning over hele landet.

kearkitektur og virkede stimulerende på komitéen.

Kirkens 10-årsdag i 1960 blev fejret ved en fest, hvor bl.a. borgmester Gustav Jensen ønskede kirkesagen alt godt. Og så stillede han det gode spørgsmål, om ikke den nuværende grund var stor nok?

Samme år indtrådte to repræsentanter for Kirkefondet i komitéen, og arkitektspørgsmålet fandt sin afgørelse. Komitéen havde talt med to andre arkitekter, men valgte nu Inger og Johannes Exner, der i disse år stod for betydelige kirkebyggerier som Sct. Clemens i Randers, Nørrelandskirken i Holstebro og Præstebro Kirke i Herlev. Civilingeniør Eduard Troelsgaard var tegnestuens konsulent. Komitéens kravspecifikation lød bl.a. på mange lokaler til børn, unge og spejdere samt til møder.

På årsmødet januar 1962 var formuen nået op på 103.000. Johs. Exner holdt lysbilledforedrag om moderne kirkebyggeri og pressede på for, at grunden skulle gøres større. 1962-63 købte komitéen de fire parceller langs Resenbrovej for 160.000 kr. -den oprindelige grund havde kostet 20.000! På grundene lå der huse, og to af dem blev udlejet billigt til KFUM- og KFUK-spejderne. Komiteen søgte at få kommunen til at betale grundkøbene, men forgæves. Derimod forærede Kirkefondet 54.000 til formålet.

I disse år deltog mellem 60 og 90 i årsmøderne, da der i 1965 kun kom 50, kaldtes det skuffende.

I efteråret 1964 godkendte Kirkeministeriet Exners skitseprojekt med et prisoverslag på 1,2 mill. kr. excl. orgel og udenomsarealer. Endnu

*Grundstensnedlæggelse
14. januar 1968, fra venstre
borgmester Gustav Jensen,
biskop Jens Leer-Andersen,
provst Knud Mortil og
menighedsrådsformand
Anker E. Rasmussen.*

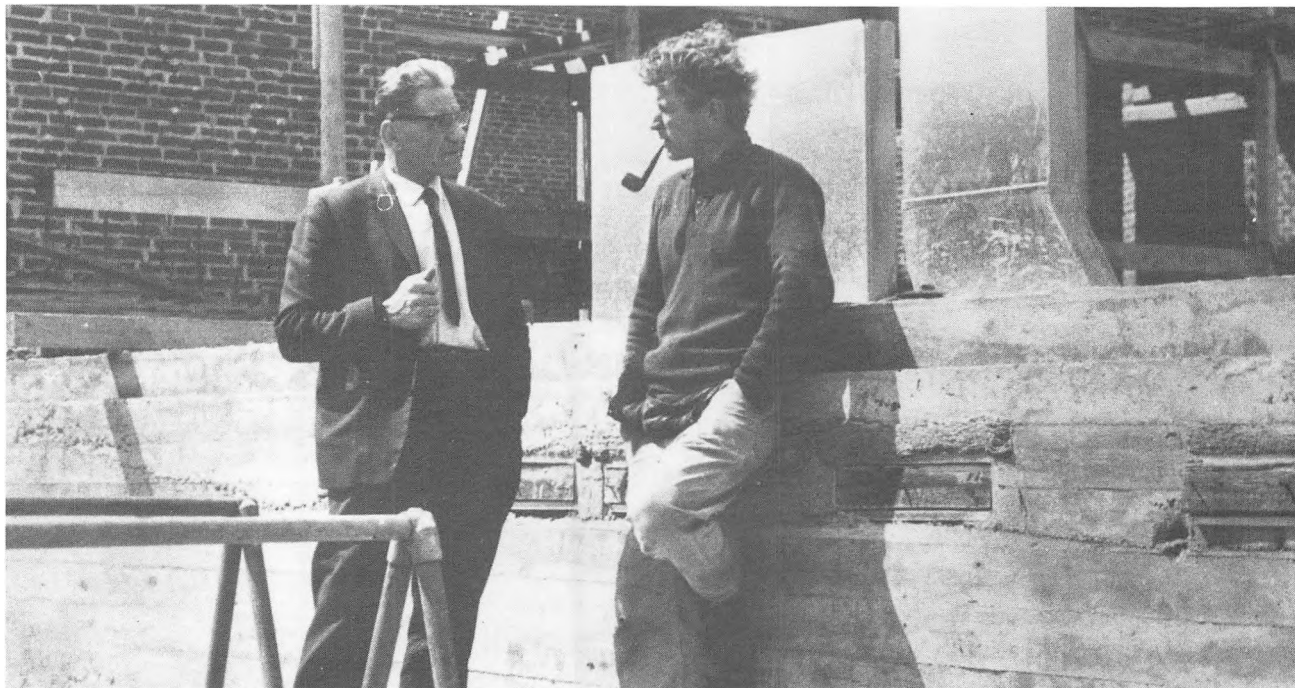
skulle der dog føres en del drøftelser med arkitekten, og der var ikke penge nok i kassen. I begyndelsen af 1966 droppede man ideen om at indrette en menighedsbørnehave, og det vedtoges at "anmode Islev sogns ungdomsorganisationer v/ Claus Thomsen og Jørgen Nordstrøm om at lade udarbejde et skitseprojekt til opførelse af ungdomslokaler på trekanten Hvisingegrøften/Resenbrovej i forbindelse med en kirkemur".

Formuen var nu 165.200, gælden 26.500, så der var lang vej, inden komitéen havde midler til et så ambitiøst byggeri. Det besluttedes at afvente, hvad der kom ud af et lovforslag, som var til behandling i Folketinget. I maj 1966 ved-

toges den lov, der gav mulighed for at finansiere kirkebyggeri over den kirkelige ligning (se side 34). Nu lå det lettere med økonomien, og i september 1966 forelagde Exner et revideret projekt til 1.9 mill. kr.

Der blev nedsat et byggeudvalg med repræsentanter for byggekomitéen og menighedsrådet, og i marts 1967 afholdtes licitation. Murerentreprisen gik til murermester A. Skjellerup for 779.147 kr., tømrer/snedkerentreprisen til tømrermester Hans H. Nielsen og firmaet Ranyco for 273.515 kr. Kirkeministeriet gav igangsætningstilladelse, og der blev optaget et lån på 1.903.200 kr. i Sparekassen København-Sjælland.

Islev Kirke

Murermester Andreas Skjellerup (1908-78), formand for Rødovre menighedsråd 1959-76, opførte Menighedshuset 1953 og deltog i arbejdet på alle kirker i Rødovre. Fotograferet maj 1968 med sønnen Poul Skjellerup under arbejdet på Islev Kirke.

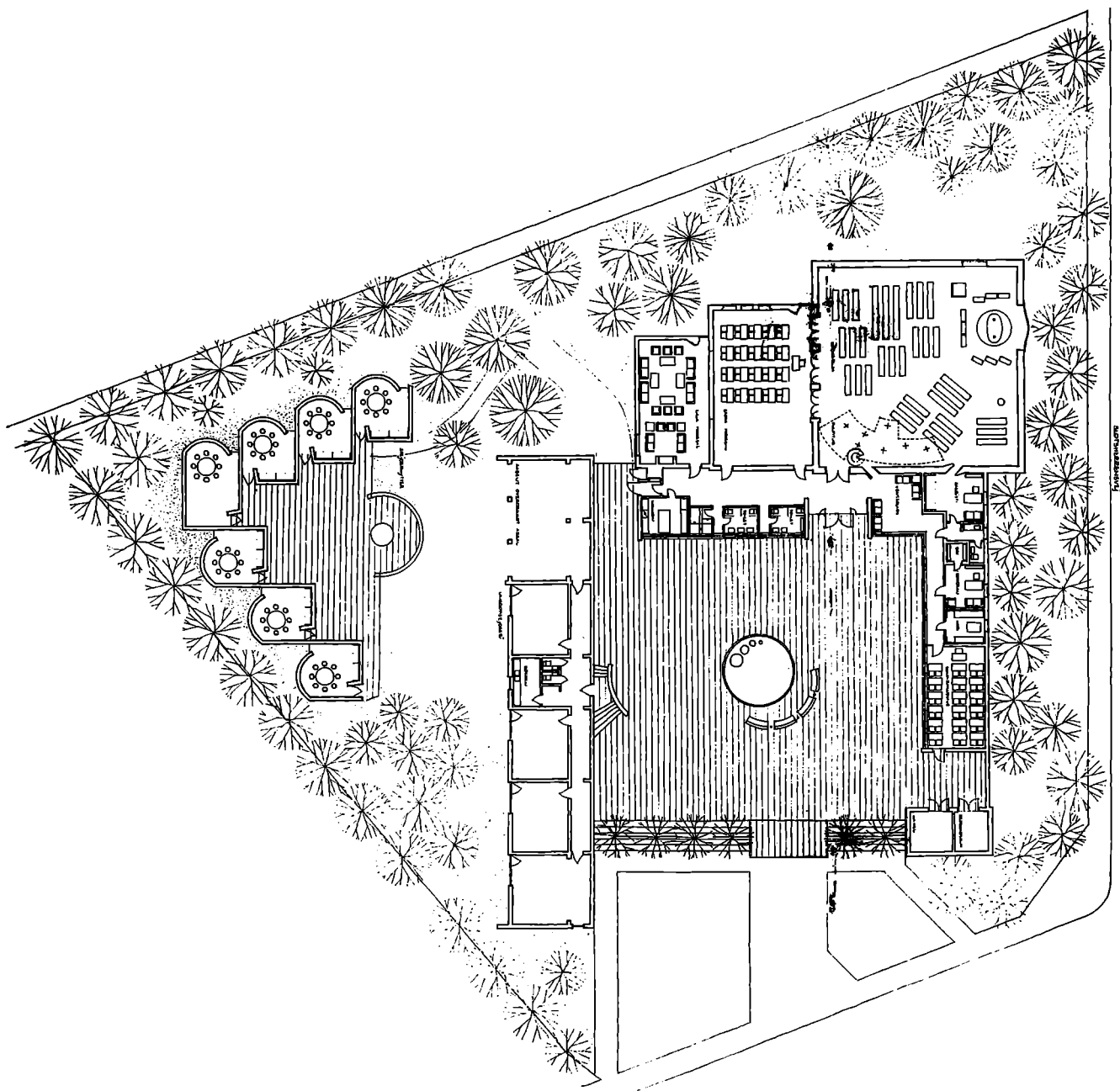
I sommeren 1967 begyndte man at nedrive parcelhusene mod vest og at gå i jorden. 14. januar 1968 var der grundstensnedlæggelse, der blev indmuret tre sten fra Rødovre Kirke og en fra Brønshøj Kirke i muren til venstre inden for hovedindgangen.

27. april var der gudstjeneste i barakkirken for sidste gang. KFUM-spejderne flyttede barakken til Greve-Kildebrønde, hvor den blev anvendt til spejderhytte. Prædikestol, døbefont

med tilbehør samt alterbord blev foræret til Kirkefonden.

I de næste ni måneder benyttede Islev sogn Ungdomsbyens Kirke. Ordningen fungerede godt, og den mangel, at den lille kirke ingen klokke havde, klarede man ved at optage ringning og bedeslag fra barakkirkens klokke på bånd. Det kunne ikke høres ret langt væk, men kirkegængerne fik dog lidt klokkeklang!

Islev Kirke blev indviet 18. januar 1970. De

Til indvielsen tegnede Exners denne grundplan af Islev Kirke og Ungdomscenter. Det endelige bygningsværk er lidt anderledes. Der blev opført 8 spejderhuse, og vandkunsten på kirkepladsen kom først til i 1976.

Lovgivning om kirkebyggeri 1956

I 1956 ændredes vilkårene for kirkebyggeri radikalt. Indtil da var initiativet overladt til private kræfter, især Kirkefondet. Kommunerne stillede som regel byggegrunde til rådighed, og staten kunne yde støtte med op til 50%, men det skete med midler, der ikke var reserverede, men måtte bevilges på finansloven i hvert enkelt tilfælde. Lovgivningen krævede, at kirker skulle være gældfrie, før de blev indviet.

Under og efter 2. verdenskrig steg befolkningstallet i Københavns omegn drastisk: fra 120.000 i 1935 til 240.000 i 1950, og prognoserne pegede på 390.000 i 1965. Denne udvikling fik kirkeministeren til i 1953 at nedsætte et udvalg om kirker i Københavns omegn. Udvalgets forslag fandt tilslutning i Folketinget og indgik i "Lov om ændring i lov om kirkers bestyrelse mm." (nr. 50 af 16.3.1956).

Ifølge loven skulle staten som hidtil kunne støtte kirkebyggeri med indtil 50% af udgifterne. For at vise, at det nu var alvor, blev der over en årrække stillet beløb til rådighed på finanslovene.

Den vigtigste ændring var, at indtil halvdelen af de resterende udgifter (typisk 25% af de totale udgifter) herefter kunne finansieres ved lån, der blev forrentet og afdraget over den lokale kirkelige ligning.

Loven krævede, at der fortsat skulle præsteres en opsparing på mindst 25%. Hensigten var at sikre, at de lokale ikke bare stillede krav, men også beviste, at de kunne yde økonomiske ofre.

Endelig fik Kirkeministeriet hjemmel til at dispensere fra kravet om kirkers gældfrihed og til efter forhandling med Finansministeriet at være garant for byggelån.

"Omegnskirkeudvalget" af 1953 talte bl.a. fhv. kirkeminister V. Fibiger (Kons.), den radikale partileder Jørgen Jørgensen og Bodil Koch (Soc. dem.), som udtrådte i oktober 1953, da hun blev kirkeminister. Rødovre var stærkt repræsenteret af provst Gunnar Sparsø, kommunalbestyrelsesmedlem, tidligere folketingsmand Thorvald Poulsen (Soc. dem.) og salgschef C. E. Sørensen.

fire klokker lød for første gang, og kirken var stopfuld. Bagefter var der 315 til frokost i Islev Skoles festsal. Det var en stolt dag for de mange aktive i menigheden og især for Edv. Frederiksen. Han forblev i embedet indtil 1974. Fra 1955 var der to præster, fra 1986 tre præster ved kirken.

Opførelsen af Islev Kirke kom til at koste ca. 4,5 mill.kr., heraf orglet, som blev taget i brug i november 1971, 600.000.

Islev Kirke og Ungdomscenter er et stort bygningskompleks placeret mellem tre veje og et lille vandløb. Grundarealet er 4.880 m², hvortil kommer parkeringspladsen øst for Hvidsværmervej på 745 m². Kirken og dens bygninger dækker 896 m², ungdomscentret 527. Kommer man fra parkeringspladsen, har man den store kirkeplads foran sig. Lave trin, som på midten er fladet ud til en kørerampe, fører op til pladsen, som er belagt med teglsten i kraftig rød farve. Kirkepladsen indrammes mod syd af ungdomscentret, mod vest af kirke og mødelokaler og mod nord af en kontorfløj, der afsluttes af et "klokkehus". Det er ikke højt nok til at være et tårn, men dog højt nok til at løfte klokkerne op over den lave omgivende bebyggelse; klangen føres ovenud gennem 8 trompetagtige åbninger. Nederst i klokkehuset er der ligkapel og redskabsrum.

Ad hovedindgangen kommer man ind i "våbenhuset", en bred korridor. Lige foran er kirkens indgangsdør, og går man gennem den, er man i kirkens sydøstlige hjørne. Herfra løber der en bred gang diagonalt gennem rummet til det nordvestlige hjørne, hvor alter, døbefont og prædikestol befinder sig.

Orglet i Islev Kirke er et af de bedste i Danmark til klassisk orgelmusik, og Carlo Svendsen, som var organist 1950-90, bragte kirkens musik og kor op på højt plan. Billedet viser også den bærende tagkonstruktion samt gulv og bænke. Foto Carlo Madsen ca. 1971.

Islev Kirke

Murermester Poul Skjellerup udførte mange af smedearbejderne i kirken: Søjlerne under orgelpultituret, stellet til døbefonten, lysestagerne på væggene. I 1976 smedede han efter Johs. Exners tegninger vandkunsten på kirkepladsen. Som vandet løber fra skål til skål, skal evangeliet gives videre fra menneske til menneske.

Kirkerummet er kvadratisk med et areal på 341 m², og rummet er så højt, at det virker som en terning. Lyset kommer især fra oven, fra vinduer mellem murene og taget. Taget er fladt, det bæres af synlige gitterspær af træ. I murene er der kun to vinduer: et lavtsiddende vindue i den kun svagt antydede apsis bag alteret, og et

vindue delvist dækket af trælameller bag prædikestolen.

Murene er ejendommelig karakterfulde. Der er anvendt hårdtbrændte røde teglsten, ofte med fejl og sprængninger, og der er muret med grov mørtel uden fuger. Murene er ens udvendig og indvendig, og de er ikke afsyrede.

Gulvet er belagt med kantstillede røde teglsten. Gulvet og murene gør, at rummet er ret mørkt. Elektrisk lys kommer fra et stort antal pendler af ganske enkel konstruktion, og på væggene er der holdere til levende lys.

Alterbordet er superellipseformet og hviler på en muret fod, der udvider sig som hvælvingskapper. Der er plads til, at præsten kan stå bag alteret og således have ansigtet mod menigheden. De to lysestager på alteret er af kobber. Over alteret hænger et krucifix, skabt af Robert Jacobsen. Knæfaldet består af flytbare sektioner, der kun er store nok til to personer.

Døbefonten er et trebenet stel af kobber; det bærer et dåbsfad, som indvendig er blankt,

udvendig patineret. Prædikestolen er en almindelig muret talerstol, kun et par trin hævet over gulvet.

Arkitekterne har villet markere samhørigheden mellem præsten og menigheden og har derfor gjort alter, knæfald og prædikestol enkle og uformelle.

De faste bænke er af fyrretræ på jernholdere, hynderne er dækket med lyst hestedækken. Der er 185 faste siddepladser, men der er plads til mange stole.

Pulpituret hviler på smedejernssøjler, der øverst breder sig ud som grene. Orglet er bygget af Th. Frobenius & Sønner; det har 22 stemmer fordelt på tre manualer og pedal, i alt fire

Da kirken var ved at være færdig, blev der sat fuld fart på indsamlingen til ungdomscenret. Her ses en del af det hold, som 1. november 1969 indsamlede 15.000 kr.

“værker” med 1376 piber. Orglets arkitektur er interessant. De enkelte “orgelhuse” er afpasset til tonerne, og facadepiberne er malet i violette nuancer, således at de dybeste toner har de mørkeste nuancer, mens piberne med de højeste toner er lysviolette.

Langs kirkesalens sydside ligger mødesalen, de to rum kan forenes ved at en trævæg skydes til side. Salen måler 130 m² og har et lavere loft end kirken. Syd for mødesalen ligger “Pejsestuen”. Den måler 73 m² og er med sit lave loft et udpræget hyggeligt rum, egnet til mindre møder. Fra korridoren, som forbinder kirken og de to sale, kommer man også til køkken, garderobe, toiletter og kælder.

I nordfløjen er der præsteværelse (sakristi), kordegnekontor, et værelse til organist og kor og et stort rum til konfirmandforberedelse.

Kirkens udenomslokaler viste sig at være tilstrækkelige lige til 1991, hvor der blev opført en depotbygning i hjørnet ved ungdomscentrets nordmur; ved samme lejlighed indrettedes en overdækket cykelparkering ved murens østlige ende.

På kirkepladsen blev der i august 1977 opstillet en vandkunst, tegnet af Johannes Exner, muret og smedet af murermeister Poul Skjellerup. Den er halvvejs omgivet af en mur, og på indersiden af denne er der bænke.

Omkring bygningerne står der træer: Birke-træer i fri plantning nord og vest for kirken mildner indtrykket af murens strenghed; kastanjetræer og standerlamper afslutter kirkepladsen mod øst.

Islev Kirkes Ungdomscenter har sin særlige

Lovgivning om kirkebyggeri 1966

I kraft af 1956-loven opførtes der 1957-61 i hovedstadens omegnskommuner 14 nye kirker, alle med lån og 8 (heriblandt Hendriksholm Kirke) med statslån. Staten levede imidlertid ikke op til lovgivernes intentioner om at reservere betydelige beløb til kirkebyggeri, og derfor dannede der sig en pukkel af kirkesager.

En særlig lov (nr. 111 af 15.4.1964) tillod, at alle udgifter til en kirke, som var under opførelse i et højhuskvarter, blev afholdt over ligningen. Det var Haraldskirken i Høje Gladsaxe, og loven blev kaldt “Lex Erhard Jacobsen” efter Gladsaxes navnkundige borgmester, den senere CD-partileder.

26. juni 1964 nedsatte kirkeministeren et nyt udvalg om kirkebyggeri. Udvalget konstaterede, at nye boligkvarterer havde krav på kirkelig betjening og formentlig også evne og vilje til at betale for opførelse og drift af kirker. Problemet var, at der ikke var nogen menighed, når byggeriet blev planlagt, og inden den kunne manifestere sig med kirkesag, indsamling osv., kunne chancen for den rigtige byggegrund og den rigtige indpasning i byggeriet være forpasset. Udvalget fandt det rimeligt, at samtiden ikke skulle være alene om at rejse kirker, der skulle stå i århundreder; også eftertiden burde bidrage - ved at betale renter og afdrag!

Udvalgets forslag førte til “Lov om ændring i lov om kirkers bestyrelse mm.” (nr. 165 af 11.5.1966). Med denne lov bortfaldt kravet om, at der skulle præsternes indsamlede midler, før et kirkebyggeri kunne sættes i gang. Det hed: “Til afholdelse af de udgifter ved opførelse af en kirke, som ikke dækkes af staten, kommunen og private bidragsydere, kan ministeriet... tillade, at der henlægges midler hidrørende fra den stedlige kirkelige ligning eller optages lån, der forrentes og afdrages af sådanne midler...”

Loven pålagde menighedsrådene ansvaret for at rejse de nødvendige kirkesager. Efter udvalgets forslag blev der i de næste år afsat midler, så der kunne ydes støtte til opførelse af nye kirker; bl.a. Islev Kirke kom til at nyde godt af disse midler. Siden er nye kirker blevet finansieret over ligningen, uden støtte fra staten.

historie. En bestyrelse blev dannet i efteråret 1967 med Jørgen Nordstrøm som drivende kraft. Poul Skjellerup gav i marts 1969 tilbud på at opføre mødelokaler i en bygning syd for kir-

Robert Jacobsens krucifix er af rustent jern og passer (som Exners skrev) med sin "romanske holdning" godt til kirkens robuste materialer. Købt med støtte fra Statens Kunstfond og Rødovre kommune.

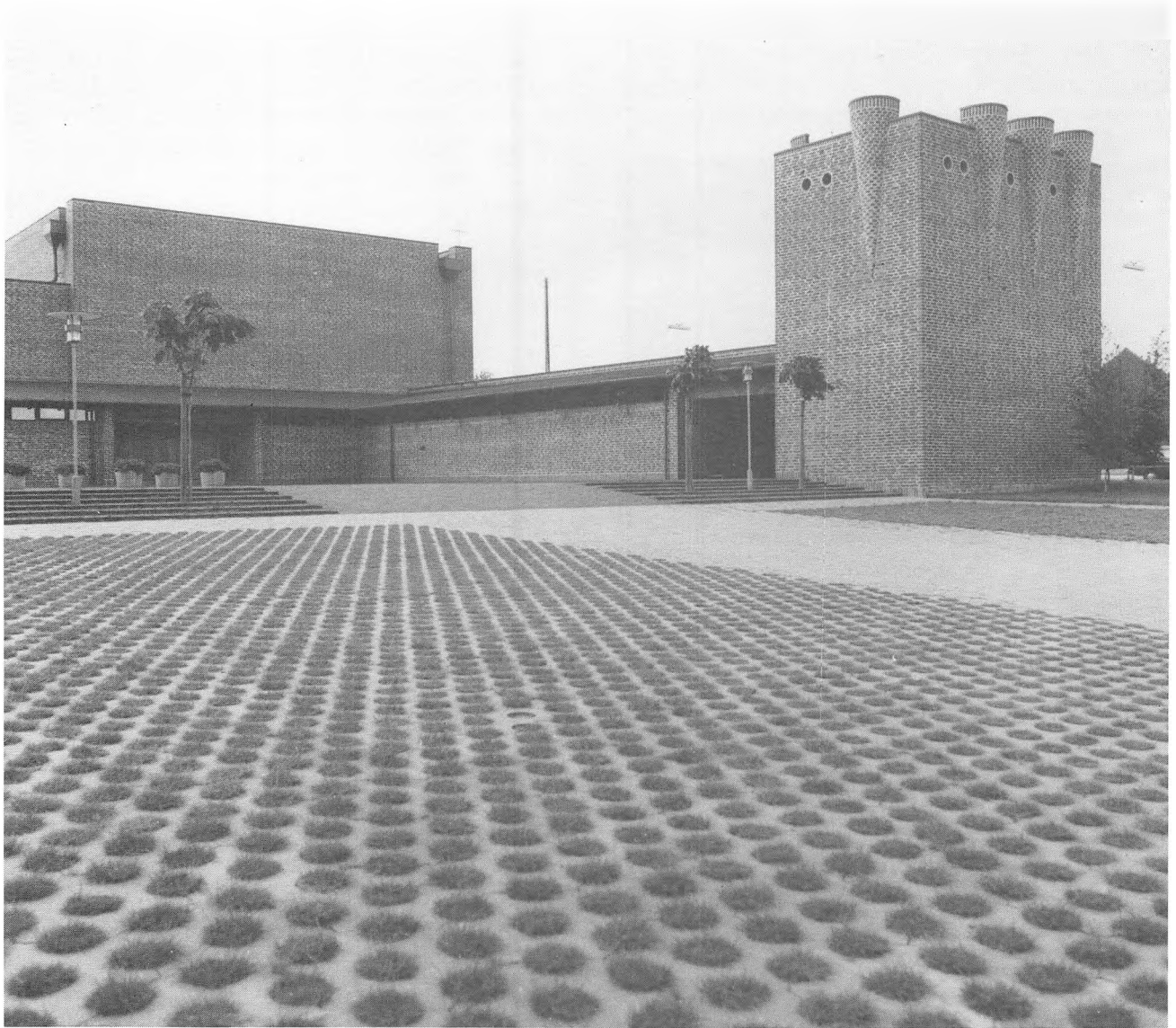
kepladsen for 122.000 kr. og et antal hytter langs Hvissingegrøften for 126.000. Hertil kom andre udgifter til 102.000 kr., således at byggeriet skulle kunne gennemføres for ca. 350.000 kr. "Unge Skjellerup", som hjalp sin far med at opføre kirken, fik entreprisen.

Finansieringen blev hjulpet på vej med 100.000 af de indsamlede midler, og 1. november 1969 drog 80 mennesker en lørdag eftermiddag ud med raslebøsser. De kom rundt i hele sognet og indsamlede 15.000 kr. Kirkefondet forærede 29.575 kr., muren mod kirkepladsen blev betalt af kirkebyggeriet, og så blev der ydet omfattende frivillig hjælp. Bygningerne blev taget i brug efterhånden som de blev færdige, og 24. august 1975 blev ungdomscentret indviet.

Islev Kirkes Ungdomscenter har et bebygget areal på godt 500 m² og består af to dele. Den ene er en enetages bygning, der vender ryggen mod kirkepladsen, idet der ikke er vinduer og kun én dør. I denne bygning er der fire lokaler af varierende størrelse, der benyttes til tropsmøder og et stort værksted. Langs Hvissingegrøften er den anden del: 8 spejderhytter a ca. 25 m² den ene er lidt større end resten. De har alle særskilt indgang, og murene er opført på samme måde som kirkens. Hytterne er robuste og velegnede til spejdernes formål. Der er pejs i hver af dem og desuden en stor udendørs pejs.

Islev Kirkes Ungdomscenter anvendes af KFUM- og KFUK-spejderne og af FDF/FPF. Deres husleje dækker driften, og de er kun ansvarlige over for Menighedssamfundet.

Islev Kirke

*Islev Kirke set fra sydøst. T.v. hovedindgangen til kirken, t.h. klokkehuset.
Foto Theis Nerving.*

Grøndalslund Kirke

Grøndalslund Kirke blev til på en anden måde end de andre kirker i Rødovre, ja ikke mange kirker i Danmark har haft en sådan tilblivelse: En kirkegård blev anlagt og et kapel opført; straks efter at de var taget i brug, blev kapellet indviet som kirke, og fem år senere blev et selvstændigt sogn udskilt fra modersognet.

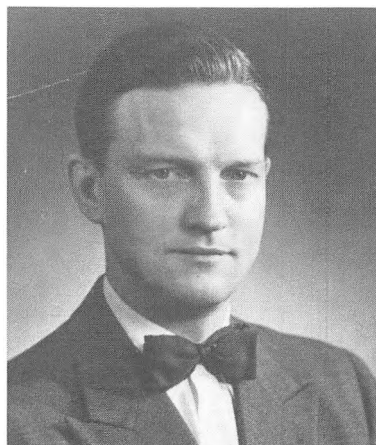
Kommunalbestyrelser og menighedsråd har ansvar for, at der er tilstrækkelig plads til begravelser. Kirkegårde skal have passende afstand til erhvervsvirksomheder, der skal tænkes på vandforsyning, afledning og andre sundhedsforhold og på de besøgende, der venter at finde stilhed.

Rødovre Kirkes menighedsråd fulgte antallet af begravelser på den gamle Rødovre kirkegård og udviklingen i folketallet. I 1939 enedes man med sognerådet om at søge kirkegården udvidet ved inddragelse af de to store matrikler nr. 5a og 5b lige nord for kirken. Senere var der planer om en udvidelse mod øst, men ingen af planerne blev til noget, og i 1946 kunne man se, at der blev behov for så megen begravelsesplads, at der måtte anlægges en ny kirkegård.

Menighedsrådets formand, C. E. Sørensen, bad 2. november 1946 sognerådet om et møde. Dette fandt sted den 20., og derefter gik kommunens tekniske afdeling i gang med de nødvendige beregninger. 18. februar 1947 holdt parterne igen møde. Det grundlæggende krav var, at der skulle være 3 m² pr. indbygger, og da man regnede med 60.000 indbyggere, ville der blive behov for ca. 180.000 m² (18 hektar) begravelsesplads; hvis kister blev nedsat i to lag,

kunne behovet begrænses til ca. 10 ha. De 1,5 ha på Rødovre kirkegård var kun tilstrækkelige i 5-6 år, så Sørensen konkluderede, at spørgsmålet var "ikke bare aktuelt, men akut".

Kort efter accepterede menighedsrådet kommunens forslag om at anlægge den nye kirkegård på arealet mellem Schweizerdalsøen og den projekterede forlængelse af Tårnvej. I Teknisk afdeling udarbejdede afdelingsingeniør Niels Fosdal et oplæg. Han reducerede pladsbehovet en smule og fandt, at hvis den nye kirkegård blev på 11 ha og et areal på 4 ha kunne holdes i reserve, ville man kunne dække behovet.

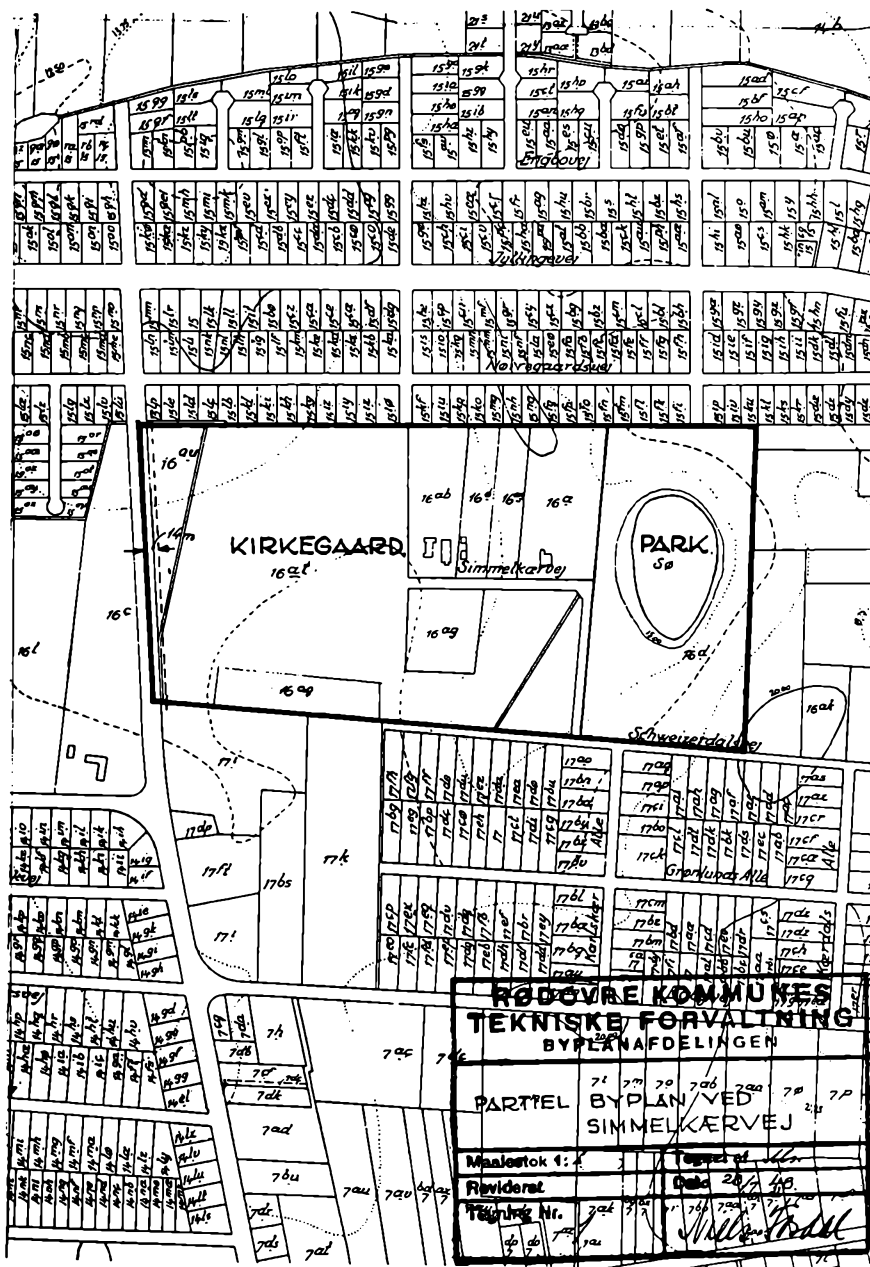
Carl Emil Sørensen (1909-90) var HD'er fra Handelshøjskolen i København og blev salgschef, senere eksportchef i manufaktur- og tekstilbranchen. Han blev medlem af Rødovre menighedsråd 1938 og som formand fra 1945 fik han

hovedansvaret for anlæggelsen af Grøndalslund kirkegård og for at kapellet blev indviet som kirke 1952. Fik oprettet Grøndalslund sogn 1958 og var formand for dets menighedsråd indtil 1977.

Ridder af Dannebrog 1978.

Foto ca. 1950.

Grøndalslund kirke

Rødovre kirkegård var for lille til den hurtigst voksende befolkning. Ved et godt samarbejde mellem menighedsrådet og kommunen skabtes 1947-52 Grøndalslund kirkegård.

27. august var der møde om Fosdals forslag. Man nåede hurtigt til enighed, og menighedsrådet påtog sig ikke blot at skaffe godkendelse hos Kirkeministeriet og sundhedsmyndighederne, men lovede tillige at overtage de ejendomme, som kommunen kunne blive nødt til at erhverve. I juli 1948 hjembragte Sørensen Kirkeministeriets tilladelse til ekspropriation og anlæg.

Kommunen offentliggjorde nu et forslag til en partiel byplan, som de berørte grundejere kunne gøre indsigelse imod. Det var der fem, der gjorde, men sognerådet besluttede, at indsigelserne ikke kunne tages til følge og vedtog 21. oktober 1948 en byplan om arealets anvendelse til kirkegård og park. Ministeriet for Byggeri og Boligvæsen fik sagen forelagt i marts 1949 og gav sin godkendelse 15. august.

Der var nu sikret et areal på 112.000 m² med en god beliggenhed og form, og som reserve blev der mod øst udlagt en park på 40.000 m². Drænings- og anlægsarbejder begyndte, og derefter tog Martin Svendsen og hans folk på Rødovre kirkegård fat på beplantningen. I januar 1951 blev gartner Ove Gulløv Christensen, der havde været ansat hos Svendsen siden 1939, ansat som daglig leder af den nye kirkegård.

Hvad skulle kirkegården hedde? Det bad menighedsrådet i august 1950 sit historiske kyndige medlem, overbibliotekar Jul Pedersen, tænke over. Fra sit arbejde med bogen *Rødovre Sogn* (1948) kendte han de gamle gårde, og han foreslog navnet Grøndalslund. På matrikel nr. 17 syd for kirkegården havde der ligget en gård med det navn.

På kirkegården skulle der være kapel og bygninger til mandskab og materialer. 1. december 1948 overdrog menighedsrådet sin arkitekt, Viggo Boesen, at udarbejde tegninger. Forhandlinger med de kirkelige og kommunale myndigheder fulgte, og i sommeren 1950 godkendte Kirkeministeriet tegninger og budget.

16. oktober 1950 søgte Viggo Boesen materialebevilling, den kom 19. februar 1951. Derefter søgte han byggetilladelse, og 26. september fik han tilladelse til at opføre kapel, klokkestabel og gartnerhus. Da var arbejdet allerede begyndt - på forventet bevilling: I maj 1951 nedsatte menighedsrådet et byggeudvalg og tog "det første spadestik", og grundstenen blev nedlagt 7. august. Chr. Høgh-Nielsen stod for ingeniørberegningerne, A. Skjellerup for murerarbejdet. Og han kunne få noget fra hånden: allerede 6. september var der rejsegilde! I 1952 afsluttedes indretningen af kapellet, senere fulgte klokkestabelen ved kirken og gartnerhuset ved Schweizerdalsvej.

Kapellet var stort, 530 m², og så højt var der til loftet, at rummålet blev 2.750 kubikm. Der var siddepladser til 250. Selv om det ikke ses nedskrevet, er det rimeligt at mene, at menighedsrådet ønskede så stort et kapel, fordi man tænkte sig, at det skulle indrettes til kirke. Hvem fik denne ide? Alt peger på menighedsrådets formand, C.E.Sørensen. Han var vidtskuende og mestrede de administrative forretninger. Menighedsrådet var med ham, og han havde gode forbindelser.

Allerede 12. februar 1952 fandt den 1. begravelse sted på kirkegården, men kapellet

Grøndalslund kirke

Grøndalslund Kirke 1983, set fra sydøst. Foto Finn Rasmussen.

var endnu ikke blevet anvendt til begravelser endsige andre handlinger. Så overtalte Sørensen kirkeminister Carl Hermansen til at komme på besøg 19. september 1952. Ministeren udtalte sig ifølge Sørensens referat “meget anerkendende om den måde, hvorpå opgaven var løst”. Han accepterede, at den resterende gæld blev lagt på jorden, således at den kommende kirke kunne blive gældfri.

Den 4. oktober afsendte menighedsrådet sin

ansøgning om, at kapellet måtte blive indviet til kirke. 5. oktober blev kapellet for første gang anvendt til en begravelse, og Allehelgensdag den 2. november havde Carl Nielsen den første gudstjeneste! 4. december faldt den kongelige resolution, alt var klart, og 14. december 1952 kunne biskop Fuglsang-Damgaard indvi Grøndalslund Kirke. Bagefter deltog ca. 70 i frokost i selskabslokalerne Stellavej 14.

Udgifterne havde været ca. 700.000 kr. til

anlæg og beplantning af kirkegården og ca. 700.000 til bygningerne. Finansieringen skete ved lån, dels i stiftsmidlerne, dels i pengeinstitut, og de blev afviklet over ligningen.

Grøndalslund Kirke er opført af røde, håndstrøgne sten. Det karakteristiske afvalmede tag går ca. 3 m uden for murene, hvorved der mod nord, øst og syd dannes overdækkede arealer. Klokketabelen 5 m nord for kirken er opført af 10 m lange granstammer (telefonmaster!) og dækket med tegl af samme type som kirken. Klokkeren, der er støbt hos B.Løw & Søn, bærer ordene "I går vi kom, i morgen alt/ er vore dage sammentalt" fra salmebogens nr. 294. Over indgangen mod øst er der et grønt keramikors med lueforyldt cirkel; den er udført af Anker Nørregaard efter tegning af arkitekt Boesen.

Orglet, der er fremstillet af Th. Frobenius, blev opstillet i september 1953. Det blev udvidet 1963-64 med tre stemmer og har nu 11 stemmer. Udvidelsen blev hovedsagelig finansieret af indsamlede midler. Herom skrev C. E. Sørensen i et tilbageblik 1986: "Indsamling blandt menighedens medlemmer [er] et opdragende princip, som burde anvendes langt mere, end tilfældet var og er, også fordi man derved måske kunne lægge en dæmper på de stadig stigende krav om nyanskaffelser, udbygninger, forbedringer etc." Sørensen var forretningsmand og overordentlig økonomisk.

Lyset kommer ind i kirken dels fra et antal smalle vinduer i nord- og sydsiden med gulligt, uigennemsigtigt glas, dels fra glasmaleriet i vest-

gavlen. Dette måler 3,56 x 2,16 m; hovedmotivet er Lazarus' opvækkelse, det nederste felt viser opvækkelsen af enkens søn fra Nain. Prædikestolens felter er udfyldt med evangelisternes symboler, døbefontens med treenighedens symboler. Alle de nævnte kunstværker er udført af Poul Henrik Jensen; han var gift med

Poul Henrik Jensen skabte glasmaleriet i kirkens kor (se bogens bagside) samt prædikestol og døbefont. På prædikestolens sider ses her symbolet for evangelisten Matthæus (en engel) og for Johannes (en ørn).

Grøndalslund kirke

en søster til C.E. Sørensen og levede engageret med i opførelsen og udsmykningen af det kapel, der skulle blive til en kirke.

Grøndalslund Kirke hørte under Rødovre sogn, og de tre præster skiftedes til at betjene den. Men allerede i 1950 havde de delt sognet mellem sig således, at Gamborg særlig betjente den sydlige del, Käsner den midterste og Carl Nielsen den nordlige.

Carl Nielsen og hans menighed ønskede at få et selvstændigt sogn for Grøndalslund Kirke, og Rødovre sogns menighedsråd, der administrerede begge kirker, stillede sig positivt. Det blev C.E.Sørensen, der realiserede dette ønske.

På menighedsrådets møde 20. december 1956 redegjorde han for befolkningstallets udvikling og fremgangsmåden ved oprettelsen af et nyt sogn. Sognepræst Käsner manede til forsigtighed: Man stod med en kirkesag for Hendriksholm-distriktet, hvor den stærkeste befolkningstilvækst fandt sted, og desuden forestod der store arbejder på Rødovre Kirke. Et nyt møde blev afholdt allerede 7. januar 1957. Her fremførte Käsner yderligere nogle økonomiske grunde, men han gjorde det klart, at også han ønskede flere kirker, således kunne han forestille sig en kirke i Valhøjkvarteret!

En afstemning viste 9 stemmer for at få oprettet et nyt sogn, fire stemte nej og en blankt. På sit møde 8. februar godkendte menighedsrådet projektet til Hendriksholm Kirke og ville ind-

sende det til Kirkeministeriet. Man havde tidligere søgt om tilladelse til en restaurering og udvidelse af Rødovre Kirke.

Sørensen gik til Kirkeministeriet, som svarede, at det i høj grad ville holde sig til biskoppen. Denne udtalte sig positivt over for Sørensen, og på menighedsrådsmødet 12. april, hvor alle var til stede, forøgede han sit flertal til 13 ja-stemmer. Der var stadig fire stemmer mod sogneudskillelsen og en blank.

Der fulgte flere skrivelser og forhandlinger, og sagen afsluttedes 4. december 1957, da kirkeminister Bodil Koch meddelte, at Grøndalslund sogn ville blive oprettet pr. 1. januar 1958. Sognets grænse var mod nord Islev sogn, mod syd Rødovre Parkvej, Tårnvej og Tæbyvej. Sognet fik noget af Käsners distrikt, og denne var utilfreds.

I de samme dage modtog Carl Nielsen sin udnævnelse til sognepræst for det nye sogn. Pr. 1. januar 1958 blev møbelfabrikant Peter Kjær kordegn og Ove Gulløv Christensen kirkegårdsinspektør.

I de første måneder administreredes de to sogne af Rødovre menighedsråd, men efter et valg i april overtog Grøndalslund menighedsråd ansvaret for kirke og kirkegård. Formand blev C.E. Sørensen. Et vidnesbyrd om hans dygtighed er, at Rødovre menighedsråd 5. maj 1958 opfordrede ham til at "fortsætte som komitteret i Rødovre sogns menighedsråd, indtil restaureringen af Rødovre Kirke var afsluttet." Han

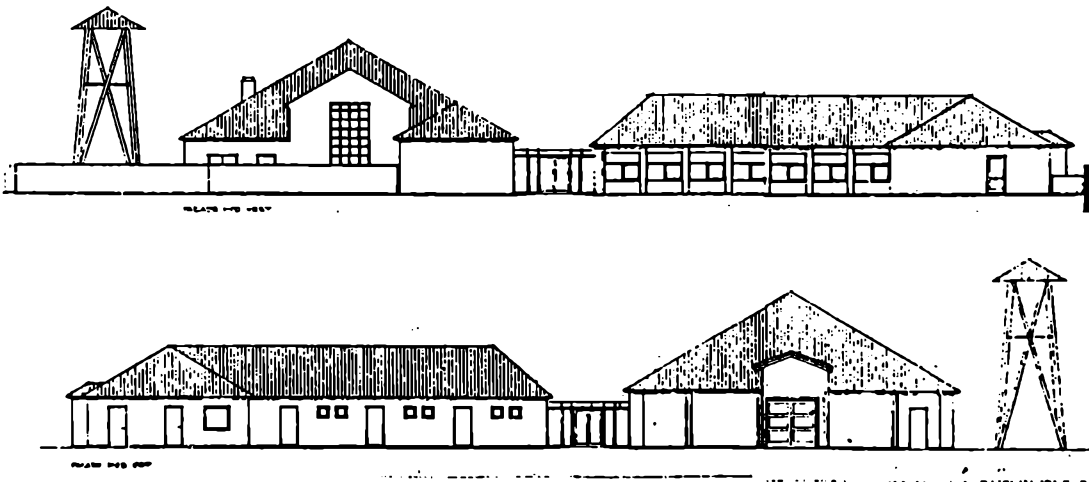
accepterede og stod for udvidelsen og restaureringen 1958-59.

Sørensen var formand for menighedsrådet, indtil han ved valget i november 1977 trak sig tilbage. Carl Nielsen fortsatte som sognepræst indtil 31. marts 1982. 1. september 1960 blev der ansat en hjælpepræst, og siden har sognet haft to præster. Kordegn Kjær valgte at flytte til den nye Hendriksholm Kirke i slutningen af 1961; hans efterfølger blev Niels I. Christoffersen (1962-82). Organist var 1952-78 Karl Hansen. Indtil 1968 fungerede Gulløv Christensen og medlemmer af menigheden på skift som kirketjener. I de første mange år skete det uden løn, – jo, der blev sparet på pengene hos Sørensen!

Gulløv Christensen blev i sin stilling til januar

1986 og fik anlagt en stor og smuk kirkegård. På en del af det udlagte areal blev der 1967-69 anlagt kirkegård (pris: 631.000 kr.), men det skulle snart vise sig, at kirkegården var rigelig stor, for siden 1960'erne har der været stadig færre begravelser og stadig flere urnenedsættelser, og de kræver ikke megen plads. Der er afstået arealer til boliger for de to præster og kirketjeneren, og kirkegårdens areal er nu 108.300 m².

Kirkens og kirkegårdens bygninger er blevet udvidet flere gange. I 1962-63 opførtes en præstebolig i kirkegårdens nordvestlige hjørne; arkitekt var Richard Jessen og udgiften ca. 290.000 kr. Samtidig udvidedes, ligeledes efter Richard Jessens tegninger, materielbygningen med en kontorbygning samt en konfirmand-

Grøndalslund Kirke og Sognegård, facader mod vest og øst.

Grøndalslund kirke

stue og et mødelokale, hvor bl.a. FDF'erne fik plads (504.000 kr.). I 1969 blev et areal afstået til Rødovre kommune til udvidelse af Tårnvej og etablering af en fodgængertunnel under Tårnvej. Langs vejen opførtes en mur fra præsteboligen i nord til syd for kirken. Arkitekt: Torben Saxhøj, pris 174.000 kr. I kirkegårdens sydøstlige hjørne opførtes 1977-78 den 2. præstebolig efter tegning af Helge Schønemann; pris ca. 1,5 mill.

I 1980 begyndte menighedsrådet at lægge planer for større mødelokaler. Det viste sig, at en del af menigheden ville nøjes med at udvide lokalerne på Schweizerdalsvej, mens andre ville opføre en sognegård tæt ved kirken. I 1984 før-

tes en livlig diskussion, også i lokalpressen, og efter menighedsrådsvalget i november gennemførtes det påbegyndte byggeri af en sognegård syd for kirken. I 1986 stod den færdig. Den var tegnet af arkitekt Mads Drosted og havde kostet ca. 8 mill.kr.; hertil kom godt 300.000 for inventar. Sognegården har to fløje. En nord-sydfløj forbundet med kirken måler 139 m² og rummer kordegnekontor, dåbsværelse, korværelse og foyer. En større øst-vestfløj på 275 m² indeholder en stor mødesal, der kan forbindes med et konferencerum, endvidere to møderum, køkken, thekøkken og depotrum. Der er kælder under denne fløj, og her har FDF'erne gode mødelokaler.

*Grøndalslund kirkegård er en grøn plet midt i Rødovre. Den afgrænses af Schweizerdalsvej (t.h.), Tårnvej (i forgrunden), parcelhusene langs Nørregårdsvej (t.v.) og Schweizerdalsparken med søen (i baggrunden).
Luftfoto 1989.*

Hendriksholm kirke

*Hendriksholm Kirke fra sydøst.
Foto Theis Nerving.*

Hendriksholm Kirke

Tanken om en kirke i den sydlige del af Rødovre sogn kan spores tilbage til 1938-39. I *Kirkelig Haandbog* for 1939 hed det: "Der påtænkes kirkesag i sydsognet". I de samme år begyndte en menighed at danne sig i Islev, og der blev nedsat en komité for et menighedshus. Hendriksholm kirkesag begyndte i 1943, Islev kirkesag først i 1946, men mens Islev Kirke stod færdig i 1950, menighedshuset i 1953 og Grøndalslund Kapel blev indviet til kirke i 1952, måtte Hendriksholm Kirke vente til 1961. Af alle kirker i Rødovre havde denne den vanskeligste tilblivelse. De folk, der rejste den, fik brug for stor udholdenhed og opfindsomhed.

Initiativet udgik fra Rødovre sogns menighedsråd, som i november 1939 henvendte sig til Hendriksholm Grundejerforening om eventuel opførelse af en kirke på trekantarealet mellem Grambyvej og Damhus Boulevard. Efter Danmarks besættelse 9. april 1940 blev sagen stillet i bero, men i januar 1943 indkaldte pastor Samuel Gamborg til offentligt møde om en kirke "på Hendriksholm", som man sagde dengang. Mødet blev holdt 1. februar på Damhuskroen, og mindst 70 deltog. Mange talte for en kirke, ingen imod, og da mødet sluttede, var der blevet nedsat en kirkekomité.

Komitéen konstituerede sig med Gamborg som formand, postkontrollør C.G.Andersen som kasserer, overlærer (senere skoleinspektør) H. E. Hasland fra Hendriksholm Skole som sekretær og fire andre, hvoraf kriminalassistent H.P. Frederiksen allerede er nævnt. Der blev lavet vedtægter om revision, et årligt offentligt

møde m.m. og man var enige om, at formålet ikke blot var at indsamle penge til en kirke, men også "at arbejde på at samle en menighed om sagen".

1943 var et uroligt år. Forhandlingsprotokollen refererede 24. marts, at "forhandlingerne blev afbrudt af luftalarm" og senere: "Mødet kunne ikke afholdes p.g.a. spærretiden og de efter den 29. august indtrufne forhold".

Men det ydre tryk førte til samling om nationale, folkelige og kirkelige værdier, og "Kirkesagen for Rødovre Sogns sydlige Distrikt" gik frejdigt i gang med arbejdet til trods for de dystre udsigter.

Midler ville man rejse på de kendte måder. Foreløbig vovede komitéen dog ikke at arrangere lotteri eller basar, men satsede på indsamling fra faste bidragydere. Justitsministeriet gav den nødvendige tilladelse (den skulle fornys en gang om året), og så gik man i gang med at få bidragydere til at tegne sig -helst for en periode af fem år.

Det første år blev der indsamlet 1.213,14 kr., og i maj 1945 var der 4.035 kr. i kassen. I den glade befrielsessommer holdt komitéen offentligt møde på trekantgrunden; hovedtaler var professor Flemming Hvidberg, der senere blev undervisningsminister. I efteråret afholdtes det første lotteri, og ved årets udgang var formuen på 8.014 kr.

I 1946 solgte komitéen igen lodsedler: 4.000 stk. a 1 kr., og overskuddet blev 1.578 kr. Komitéen bemærkede, at basaren for Islev kirke gav et overskud på 6.500 kr. og besluttede at søge

Hendriksholm Kirke

Vær med til at bygge **Hendriksholm Kirke**

Kirkesagen vokser støt!

I ndsamlingen til Hendriksholm Kirkesag gaar støt fremad. De 15.000 Kr. er naaet, og ved Hjælp af nærværende Lodseddel og Høstmarkedet i September haaber vi i hvert Fald at runde de 20.000. Det er første Gang, vi forsøger at holde Basar, men ved fælles Hjælp skal vi nok faa et godt Resultat. To Gange (1945 og 1946) havde vi en Lodseddel alene og fik hver Gang ca. 1700 Kr. Det øvrige Beløb er hovedsagelig indsamlet ved maanedlige Bidrag à 1—2—5 eller 10 Kr.

Jo flere, der faar Kærlighed til denne Sag og vil være med til at ofre Tid og Penge dertil, desto hurtigere vil Kirken kunne rejses. Overvej derfor, om De kunde tegne Dem for et Bidrag. Vort Gironummer er 87570. — Kasserer: C. G. Andersen, Damhusboulevard 50, pr. Valby. Hvis hver Husstand i sydlige Distrikt gav 1 Kr. om Maanedn i 4—5 Aar vilde Kirken kunde rejses om-gaaende.

Mærk: Høstmarkedet afholdes i Damhusskibet Torsdag og Fredag den 18. og 19. September 1947, begge Dage fra Kl. 15—22.

P. S.: Gaver til Høstmarkedet modtages af Keller Larsen, Akselehøj 38, Telf. Rødovre 1678, eller Pastor Gamborg, Vedclavej 16, Telf. Rødovre 963.

I sommeren 1947 var der lotteri til fordel for Hendriksholm kirkesag. Lodsedlerne havde på side 2 en præsentation af kirkesagen, side 3 fortalte om gevinsterne og lodtrækningen, og side 4 bragte et digt af pastor Gamborg.

kontakt med de andre kirkekomitéer i og omkring Rødovre for at undgå, at der blev holdt så mange basarer, at folk blev trætte af dem. Samme efterår begyndte en sykkreds, og den leverede i de næste år mange arbejder til salg på basarerne. I august 1946 var formuen 10.300 kr.

I foråret 1947 var der basar for menigheds-
huset, så Hendriksholm kirkesag holdt sig til-
bage. Men der var lotteri: 2.500 sedler a 1 kr. og

Gevinster:

- 1) Alfred Jakobsens Dukketeater (komplet)
(Værdi 100 Kr.)
- 2) 1000 kg Formbrændsel fra Theilgaard
- 3) En Hverdagsbiltur til Nordsjælland (100 km, 4 Pers.)
- 4) Et Vikingskib (Værdi 65 Kr.)
- 5) En dobbelt Lurblæser (Værdi 60 Kr.)
- 6) Et Renaissance Smykkeskrin (Værdi 48 Kr.)
- 7) En Høkasse
- 8) 1/8 Kasse Roosevelt Cigarer
- 9) 1/8 Tønde Kartoffler (Olsen, Dianavej 15)
- 10) Et Bronceaskebæger (Værdi 20 Kr.)
- 11) En Gulvvase
- 12) Et Cykledæk
- 13) Et Gavekort (Modes)
- 14) Et Maleri
- 15) En Badminton-Ketcher
- 16) 2 Hanekyllinger

Lodtrækningen foretages ved Høstmarkedets Afslutning Fredag Aften den 19. Septbr. og averteres i Rødovre Avis næste Uge samt i Kristeligt Dagblad og Social-Demokraten for den 21. September 1947. — Gevinsterne afhentes hos H. P. Frederiksen, Valhejs Allé 37, inden 10. Oktober 1947.

gevinster: 1 cykel, 1 elkogeplade, 1 biltur til Nordsjælland (!), 1 ton formbrændsel, kartofler, 2 hanekyllinger, 1/2 kasse cigarer, 1 høkasse, strygejern m.fl. Og 18.-19. september kom så den første basar. Stedet var Damhuskroen, og resultatet var en glædelig overraskelse: 6.013 kr. i overskud. Basaren i 1948 gav 6.402 kr.

I 1949 spores en afmatning i aktiviteterne, men fra foråret 1950, da man begyndte at holde velbesøgte gudstjenester en gang om måneden

Hendriksholm Kirke eller Kirke "Trekanten" Hendriksholm Grundejere drøfter Kirke eller Sportshal

Vi har modtaget følgende forslag:

Op imod 300 af Hendriksholms Grundejerforenings godt 700 Medlemmer havde indfundet sig paa Damhuskroen den 10. ds. til en ekstraordinær Generalforsamling, som Foreningen afholdt for at tage Beslutning om Salg af Foreningens Grunde ved Damhusboulevard (Grundebyvej), den saakaldte »Trekante«.

Grundejerforeningens Formand, Hr. Aug. Petersen, holdede med en klar Redegørelse med en klar Redegørelsens Stilling til de

Aflastning af vor gamle, og at hvis vi ikke kom i Besiddelse af den saakaldte beliggende Grunde til at Kløkkerne alligevel ikke kunne enere ham.

En tredje Taler sagde kort og godt, at han hellere saa en Fodbold end en Ligkiste.

Overlærer Madsen trostede ham med, at der kom ingen Ligkister, da der paa den ny Kirkegaard var et Kapel, hvorfra Begravelserne foregaa.

Kirken havde Forsamlingens Interesse.

Disse og lignende Motiver vil have Interesse for alle, der i nær og fjernt vil have mindre Grad spekulerer om Kirkesagens cirkulerer og Danmarks Pengeforhold ikke paa nogen Maade hold, Løn, Pristal og Handelsforhold med deres Underskud og Udland. Vi regner ogsaa med, at Finansministeren ved samme Lejlighed vil berøre de kirkepolitiske Forhold og Mulighederne for Kirkebyggeriet i Københavns Omegn. Viggo Kampmanns fornuftige og frivillige Taleform vil sikkert trække fuldt Hus den 13. — og saa er det jo altid en Oplevelse at høre »Bel Cantoe!

Mere penge til kirke-byggeri

Det er et alvet ud, at der paa onsdag i Kirkeministeriet skal holdes et møde, paa hvilket man vil drøfte, hvornår det er for at fremme kirkebyggeriet i København Omegn.

Sag dette møde i »Udvalget«, som i næste af Kirkelige

1

INGEN SPORT — DER SKAL BYGGES KIRKE

Fantastisk forslag gøres gennem i Rødovre Kommune

Sportsfolkene i Rødovre faar ingen idrætsplads i denne omgang — et velegnet område til formaalet, skal i

En Tak fra Kirkesagen

Vi har modtaget følgende: Komitéen for Hendriksholm Kirkesag siger Grundejerne i Hendriksholm Grundejerforening Tak for det Haandslag, de har givet os igennem Urafstemningen, saa vi nu véd, hvor den kommende Kirke skal ligge.

Det næste Skridt for os bliver forening ang. Kirken kontra at faa Myndighedens Godkendelse af Grunden som Kirkegrund.

Sportsfolkene maa nu se sig om efter en anden Udvæj og skulde der ikke ligge een i den nye Valhøj Skole, der er under Udarbejdelse. Saa vidt det er kommet til vor Kundskab skal der i denne Skole indrettes to Gymnastiksale. Og det skulde vel være muligt for en dygtig Arkitekt at faa anbragt en Sportsshal her i Stedet for den ene Gymnastiksal.

Forslaget stilles til Raadighed for de implicerede og interesserede Parter.

J. P. J.

Paa Kirkesagens Vegne.
Samuel Gamborg

Pris-Dyst mellem Kirke og Sportshal

begge ønsker at købe stor Byggegrund — Hvem der skal købe maa afgøres ved Urafstemning i Grundejerforeningen, som ejer Grunden

Det var forudsæende Folk, der for en lille Menneskealder siden stod for Udstykningen af »Henriksholm«, der blev til det store Villakvarter i Rødovre mellem Roskildevej og Vestbanen. Midt i Området lod man et større Areal ligge ubebygget hen til senere Brug til offentlige Formaal.

Først nu saa mange Aar efter er det Tanken at sælge denne Grund.

Der er to Liebhabere, Menighedsraadet og Idrætsorganisationerne, og de er begge saa interesserede, at det paa et vist Tidspunkt saa ud til, at man overhødt hinanden. Det har Grundejerforeningen, som ejer Grunden, imidlertid standset ved at fastsætte en Pris, man ikke ønsker at gaa under eller forhøje.

— Den er overordentlig rimelig, især i Betragtning af, at der vilde kunne opnåes væsentligt højere Pris, hvis Arealet blev udstykket til fem paa Villagrunde, siger Grundejerforeningens Formand, Kriminalassistent Aug. Petersen i Dag til B.T. Jeg ønsker dog ikke at oplyse Prisen, da den først skal godkendes paa Generalforsamling.

Salgs-Problemet er flindtilt, og derfor har Fremgangsmaade, at det stemming blandt samtlige gens ca. 700 Medlemmer res, om Menighedsraadet eller Idrætsfolkene skal være Køber i naturligvis under Forudsætning af, at Generalforsamlingen, der holdes onsdag, vedtager, at vi skal sælge nu, saaledes som Bestyrelsen indstiller.

Det er Menighedsraadets Hensigt at virkeliggøre en Plan af ældre Dato om at bygge en Kirke, der vil koste ca. 300 000 Kr. Sportsorganisationerne vil — hvis de faar Grunden — sætte dannet et Interessentkøb, der skal paaltage sig at opføre en Idrætshal, som efter Projektet vil koste ca. 800 000 Kr.

Vi ønsker ikke at gøre Forskel paa de to Liebhabere, slutter Grundejerforenings-Formanden, og for at undgå eventuel senere Utilfredshed med Valget af Køber vil altsaa samtlige Medlemmers Synspunkt komme frem gennem Ur-Afstemningen. Hart.

2

3

Finansm. Viggo Kampmann

taler paa Damhuskroen.

lykkedes os at formaa Ministeren til at komme paa vor økonomiske Sprog. Det er et Emne, der er aktuelt og derfor vil have Interesse for alle, der i nær og fjernt vil have mindre Grad spekulerer om Kirkesagens cirkulerer og Danmarks Pengeforhold ikke paa nogen Maade hold, Løn, Pristal og Handelsforhold med deres Underskud og Udland. Vi regner ogsaa med, at Finansministeren ved samme Lejlighed vil berøre de kirkepolitiske Forhold og Mulighederne for Kirkebyggeriet i Københavns Omegn. Viggo Kampmanns fornuftige og frivillige Taleform vil sikkert trække fuldt Hus den 13. — og saa er det jo altid en Oplevelse at høre »Bel Cantoe!

Rødovre Avis

Sportshallen igen — Som bekendt fik Afstemningen i Hendriksholm Grundejerforening ang. Kirken kontra Sportsbølet Udfald, at Kirken fik de fleste Stemmer.

om efter en anden Udvæj og skulde der ikke ligge een i den nye Valhøj Skole, der er under Udarbejdelse. Saa vidt det er kommet til vor Kundskab skal der i denne Skole indrettes to Gymnastiksale. Og det skulde vel være muligt for en dygtig Arkitekt at faa anbragt en Sportsshal her i Stedet for den ene Gymnastiksal.

Forslaget stilles til Raadighed for de implicerede og interesserede Parter.

J. P. J.

Paa Kirkesagens Vegne.
Samuel Gamborg

Hendriksholm Kirke

Debatten i 1954 om salg af "Trekantgrunden" interesserede ogsaa de landsdækkende aviser. Ekstra-Bladet (1) var selvfølgelig mod kirkebyggeri overhovedet. Politiken (2) var forarget over, at sporten skulle vige for kirken. Berlingske Tidende (3) refererede sagligt. De øvrige udklip fra Rødovre Avis. Gamborg præsenterede sin skolekammerat Viggo Kampmann som taler, redaktør J. P. J. Petersen stillede forslag om en sportshal ved Valhøj Skole.

Hendriksholm Kirke

i Hendriksholm Skoles sangsal gik det igen fremad. Komitéen begyndte at opstille indsamlingsbøsser hos kvarterets handlende, i begyndelsen 100. Resultatet efter et år var 1.512 kr., formuen steg til 41.000 kr.

Lad os kaste et blik på komitéen i 1950'erne. Gamborg havde gode hjælpere. Skoleinspektør Hasland blev siddende helt til 1965, han var en kendt mand i kommunen og en stor støtte for arbejdet. H.P.Frederiksen flyttede ret tidligt til Herlev, hvor han kom med i Herlev Kirkes menighedsråd. C.G.Andersen fratrådte i 1955. Nye folk var Peter Kjær og den utrættelige kordegn Stiigvad, repræsentant (senere grosserer) H.S.Keller-Larsen, overlærerne Kristian Madsen og Gunnar Toftager-Hansen, politifolkene Rasmus Molested og Valdemar Arndal, arkitekt Eigil Laustsen, murer Aage Lauritsen og fruene Erna Kongsø, Esther Caspersen, Aja Howaldt og Else Krøyer-Nielsen.

Der var iderigdom og arbejdslyst i komitéen, alligevel gik det for langsomt med at rejse den nødvendige kapital. Det var der flere grunde til: "Tidsånden" ændrede sig i 1950'erne, der var andre indsamlinger i gang af mange slags, og endelig var pengene små hos kvarterets befolkning. Mange planer for arbejdet blev drøftet i komitéen. En barakkirke ville man ikke nøjes med, og man ville også klare arbejdet uden hjælp fra Kirkefondet. Spørgsmålet om en byggegrund var naturligvis vigtigt. Flere blev vraget, bl.a. en grund nord for skolen, og interessen samlede sig mere og mere om "trekantgrunden".

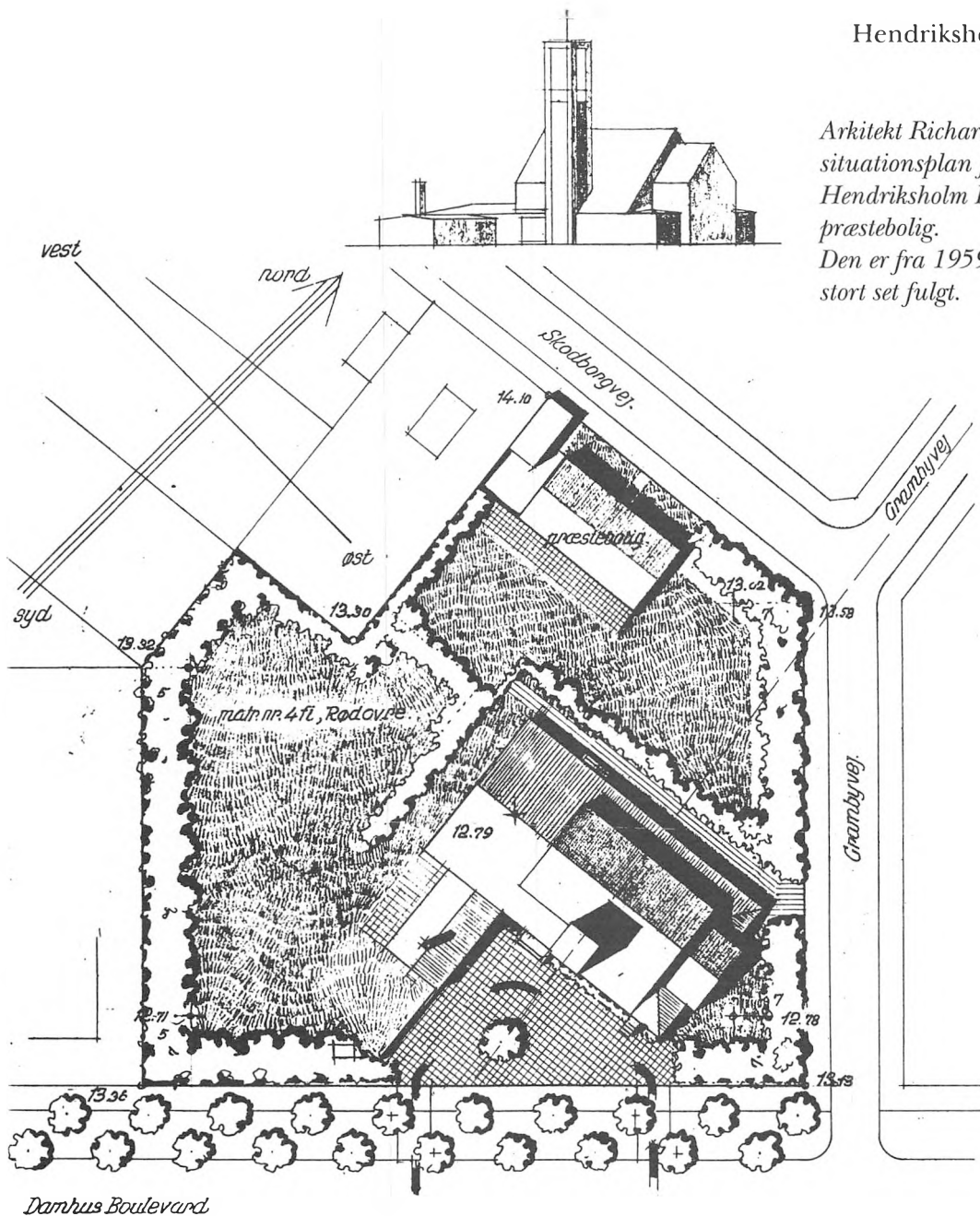
Basaren i 1952 gav et overskud på 5.728 kr., "høstmarkedet" 19.-20. september 1953 satte rekord med 9.430 kr., og lotteriet med 5.000 sedler a 1 kr. og 1.000 "børnesedler" a 25 øre gik også fint. I foråret 1954 blev indsamlingsbøssernes indhold talt op til 2.100 kr., og med de indsamlede beløb og renter var formuen nu 72.000 kr.

Grundejerforeningen var villig til at sælge trekantgrunden for 50.000, men der var en anden køber på markedet: Fællesrepræsentationen af Idrætsforeninger i Rødovre ønskede at opføre en idrætshal på grunden. Sagen blev debatteret på møder og i aviserne, og Gamborg, der var medlem af grundejerforeningen, forsvarede sin sag godt. I juni-juli 1954 skred grundejerforeningen til afstemning. 341 stemte for at grunden skulle sælges til kirkesagen, 270 for salg til idrætshallen, kun 12 var blanke.

Det var et vigtigt skridt. Årsmødet 1955 samlede ca. 90 deltagere; indsamlingsbøsserne havde indbragt 700 kr, lotteriet 4.660, og formuen var 80.970, hvoraf 50.000 stod i grunden. 81.000 på 12 år var ikke dårligt, men 31.000 at bygge for var alt for lidt. Alligevel pressede Gamborg på for at få udpeget en arkitekt. P.Staffeldt Matthiesen, der havde tegnet Kildevældskirken, havde på et tidligt tidspunkt uopfordret leveret en prospekttegning af en gammeldags landsbykirke med kamtakkede gavle osv. Komitéen ønskede et mere utraditionelt byggeri og indkaldte nye tegninger -ikke bare fra Staffeldt Matthiessen, men også fra Holger Jensen, som vi skal møde senere, og fra Richard Jessen, der havde tegnet Enghave Kirke. Komitéen valgte

Hendriksholm Kirke

Arkitekt Richard Jessens
situationsplan for
Hendriksholm Kirke og
præstebolig.
Den er fra 1959 og blev
stort set fulgt.

Dams Boulevard

Hendriksholm Kirke

Jessens projekt af 1. maj 1955, og det blev forelagt Kirkeministeriet til foreløbig godkendelse.

Lotteriet i 1955 gik dårligt; man havde udgifter til grunden og arkitekten og bemærkede med bekymring, at formuen (i 1956: 36.000 kr.) ikke kunne følge med inflationen. Men netop i dette år vedtog Folketinget den omtalte lov om lettelse af kirkebyggeriet, og komitéen gik nu dristigt videre.

Den 1. februar 1957, på dato 14 år efter kirkesagens begyndelse, underskrev Gamborg en ansøgning til Kirkeministeriet. Han tog udgangspunkt i den stærke befolkningstilvækst og det store byggeri, der ville få befolkningstallet til at stige endnu mere. I 1956 havde der i Rødovre sogn været 254 konfirmationer, 492 dåb og 120 vielser. Sognets to kirker, Rødovre og Grøndalslund, var ofte for små, og der var behov for flere lokaler til børne- og ungdomsarbejdet.

Udgifterne budgetteredes til 493.000 for kirken, 240.000 for møde- og arbejdslokaler og 35.000 for asfaltering, beplantning m.m., i alt 768.000 kr. Finansieringen opstillede Gamborg således:

Allerede indsamlet.....	106.000 kr.
Løfte om to kirkeklokker	15.000 kr.
Andre tilsagn og kommende indsamlinger... ..	102.000 kr.
Ansøgt statstilskud	322.000 kr.
Ansøgt lånetilladelse.....	223.000 kr.
I alt.....	768.000 kr.

Det var et optimistisk budget, og ministeriet havde da også bemærkninger til det, især om tilskuddets størrelse. Men der var hjælp at hen-

Grundstensnedlæggelsen 13. maj 1960 blev foretaget af statsminister Viggo Kampmann, pastor Gamborg, biskop H. Fuglsang-Damgaard og formanden for Rødovre sogns menighedsråd, murermester A. Skjel-lerup. Foto Rødovre Avis.

te hos Kirkefondet, som i disse år begyndte at udvide sin virksomhed til hele landet; to repræsentanter for det indtrådte i kirkekomiteén i januar 1958.

I første omgang gjaldt det om at få rejst de manglende penge. I januar 1958 hed det fra et komitémøde: "Afholdelse af en basar til efteråret blev drøftet, og man blev enige om, at nu måtte vi til det igen." Ak, ja! To dages basar med tombola, en særlig blomstertombola a 50 øre, amerikansk lotteri, "fiskedam", boldkast, lykkeshjul og en håndarbejdsbod. Desuden var der underholdning ved "Tante Karen med pinger", og FDFs orkester spillede. Overskuddet blev 6.755 kr., indsamlingen samme år gav 5.206 kr.

Pristigningerne tvang budgettet op på 895.000 kr., hvor kunne der spares? Komiteén søgte fritagelse for kravet om at indrette beskyttelsesrum i kælderen, men fik afslag (senere kom der et ja). Derfor lunede det gevaldigt, da Rødovre kommune sendte en check på 50.000 (prisen for byggegrunden) og Kirkefondet gav tilsagn om 75.000.

Fra maj 1959 var der gudstjenester på Hendriksholm Skole alle almindelige gudstjenestedage. Menigheden voksede, og der var brug for alle kræfter, for der skulle stadig laves indsamlinger, basarer og lotterier. Komiteen var dygtig til at holde lokalpressen underrettet, og ved årsmøderne plejede kendte Rødovreborgere at være dirigenter, således redaktør Hans Kongsø. Talerne var som regel præster med erfaring i byggesager, men af og til kom et stort navn som Bodil Koch, der på mødet i 1959 talte "henrevet

og betagende". Samme måned meddelte hendes ministerium, at kirkesagen ville kunne få et tilskud på 250.000 og tilladelse til at låne 340.000. Med de indsamlede 179.000 og de lovede 75.000 fra Kirkefondet manglede man således 120.000 i at kunne finansiere byggeriet, der nu budgetteredes til 960.000.

Ulykkeligvis fortsatte pristallet med at stige stærkere end indtægterne, i marts nåede budgettet 997.000, Men komitéen satsede på, at indsamlingerne ville gå bedre, når først byggeriet var i gang, og indkaldte tilbud. Den største entreprise gik til entreprenørfirmaet Jespersen & Søn, der for 447.000 kr. skulle opføre bygningerne af jernbetondragere og præfabrikerede betonelementer.

13. maj 1960 var fundamenterne støbt og grundstensnedlæggelsen fandt sted. Gamborg havde fået sin klassekammerat fra gymnasiet i Fredericia, Viggo Kampmann, der lige var blevet statsminister, til at træde ind i stedet for den selvkrevne kirkeminister. Kampmann nedlagde den første sten og sluttede sin lille tale med ordene "...og så vil jeg ønske Guds velsignelse over det arbejde, som skal gøres ud fra denne kirke." Den 2. sten blev lagt af biskop Fuglsang-Damgaard, og den 3. af menighedsrådets formand, A. Skjellerup.

1. februar 1961 afholdtes det sidste ordinære årsmøde i Hendriksholm kirkesag, taler var Poul Hartling. Alt tydede på, at byggeriet kunne afsluttes i august, og finanserne så gode ud: Der var blevet indsamlet gammelt sølv, som skulle omsmeltes til altersølv, et særnummer af *Kirkehilsen* med mange annoncer havde indbragt

Hendriksholm Kirke

*Foto
Finn Rasmussen
1979.*

Hendriksholm Kirkes kor. Alterruden ses i sin fulde farvepragt på bogens bagside.

6.000 kr., salg af et mærkat med tegning af kirken gav et pænt overskud, Statens Kunstfond gav tilsagn om at betale 25.500 kr., halvdelen af udgiften til korets store glasmaleri. Da dette kunstværk viste sig at blive dyrere, trådte Rødovre kommune til med 5.000 kr. Komitéen fik lov at frasælge 1.100 m² mod nord til menighedsrådet, som i efteråret begyndte at opføre præstebolig her. Jo, der var mange opmuntringer, og byggeriet skred frem. I juni besluttede komi-

téen at besætte stillingerne som kordegn, organist og kirketjener.

Men i løbet af sommeren blev det klart, at den var gal med byggetempoet, og 16. august var der storvask med arkitekt og håndværkere. Byggeriet var 2-3 måneder bagefter planen og ville blive et par hundrede tusind dyrere!

Situationen var meget ubehagelig for komitéen, der havde et stramt budget og ingen reserver. Men kirken skulle gøres færdig, og 19.

*Foto
Finn Rasmussen
1979.*

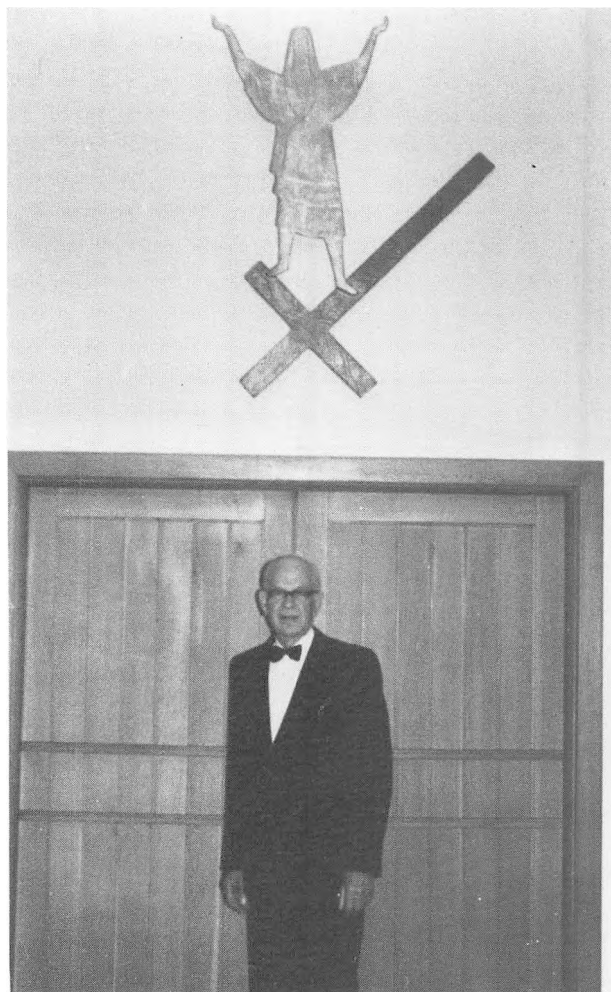
På dette billede af orgelet ses også "det væltede kors", vinduer og pendlere.

november blev fastsat som indvielsesdag. Datoen var valgt, så Viggo Kampmann kunne være med, men i sidste øjeblik blev han forhindret, og kirkeminister Bodil Koch mødte for regeringen. Jens Leer-Andersen, biskop over Helsingør stift, der var blevet oprettet 1. januar 1961, indviede kirken. Rødovre Statsskoles kor og orkester medvirkede, og bagefter samledes man til spisning i Statsskolen. Senere på dagen var der endnu en gudstjeneste, i alt deltog omkring

1.000 i de to gudstjenester.

Med virkning fra 19. november 1961 oprettedes Hendriksholm sogn med Samuel Gamborg som sognepræst. Gamborg forblev i embedet og fik gode år i den menighed, som han selv havde dannet. Fra begyndelsen var der tillige en kapellan. Kordegn Peter Kjær fortsatte til 1981. Også kirketjener Svend Petersen fik en lang virksomhed, 1965-83, men blev slået af organist Jacob Valentin, 1962-91 (fraregnet 1987-88).

Hendriksholm Kirke

Peter Kjær (f. 1911) på sin sidste tjenstedag som kordegn maj 1981. Over døren Ernst Eberleins usædvanlige kors: Det er væltet, og Kristus træder på det.

Det 1. menighedsråd var stort set identisk med kirkekomitéen, formand har siden 1969 været statsaut. revisor Otto Wolfgang.

I foråret 1962 blev mødelokalerne taget i brug og i juli præsteboligen; med 170 m² og halv kælder blev den vurderet til 220.000 kr. Men selve kirkens byggesag var ikke så let at afslutte, først og fremmest manglede der penge til et orgel. 1962-63 solgte menighedsrådet flere mærkater, optog et lån og fik en lille arv. I efteråret 1963 var der igen basar (den sidste), overskuddet var på 6.300 kr. og et lotteri indbragte 3.283 kr. En lettelse var det, at Kirkefonden gav ekstraordinært 25.000: "Der er således en rimelig udsigt til, at kirken kan blive gældfri i løbet af vinteren", hed det i forhandlingsprotokollen.

Men først 2. april 1965 kunne komitéen holde sit sidste møde. Da var alle arbejder afsluttet, og et par hundrede kroner kunne overdrages til en fond til anskaffelse af et nyt klaver (senere "Orgelfonden"). Totaludgiften havde været 1.266.800 kr.; finansieringen stammede fra følgende kilder:

Lån i pengeinstitutter, at afdrage over ligningen	550.000 kr.
Statstilskud	250.000 kr.
Kirkefonden	100.000 kr.
Rødovre kommune	56.000 kr.
Statens kunstfond	25.000 kr.
I alt	981.500 kr.

Resten, 285.300 kr., havde byggekomitéen æren for. Det var resultatet af basarer, lotterier og indsamlinger gennem de 22 år, suppleret med renter og salgsindtægter.

I nogle år klarede man sig med et klaver,

senere kom der et Hammondorgel, og i 1969 fik kirken et orgel. Det var på 22 stemmer og bygget af Conrad Christensen. Hvor skulle det stå? Richard Jessen, der havde meget bestemte meninger om indretningen af "sin" kirke, havde indrettet pulpitur forrest i kirken på skibets sydside, således at "dette lovsangens symbol ...høres fra den kant, hvorhen vore øren vender, og samtidig ses, så det fremmer lysten til at åbne munden til lovsang". Det var menighedsrådet ikke indstillet på, Kirkeministeriets orgelkonsulent heller ikke, og de fik placeret orglet på den traditionelle plads i vestgavlen. Samarbejdet med Richard Jessen sluttede, og orgelhuset blev tegnet af Viggo Boesen.

De oprindelige konfirmandstuer var for små. 1974-75 blev en ny bygning med to konfirmandstuer og et par andre rum opført vest for kirken (183 m² for en udgift af knap 800.000 kr.), arkitekt var Helge Schønnemann. De gamle konfirmandstuer blev til mødelokaler. På samme tid afstod præsteboligen 180 m² til kirkens parkeringsplads.

Så sent som i 1979 fik kirkerummet et kors. Det er et forgyldt relief over hovedudgangen fra kirken, skabt af billedhugger Ernst Eberlein.

I 1987 blev en overdækket cykelparkering indrettet mod vest; den indrammer og giver læ til den store plads foran kirken.

Hendriksholm Kirke ligger øst-vest, der skabes herved en god plads ud mod Damhus Boulevard, og her vokser "Frihedseggen", plantet af grundejerforeningen i anledning af Danmarks befrielse i 1945. Midt på skibets sydside står tår-

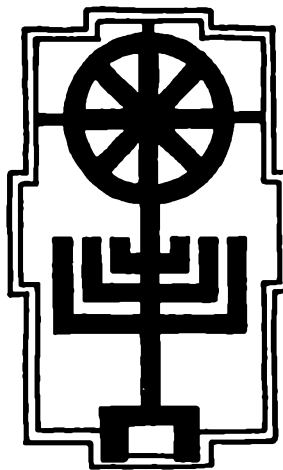
Fra tårnet er der udsigt over villakvarterer til højhuskvarteret "Milestedet", som udgør den vestligste del af Hendriksholm sogn. Foto Carlo Madsen 1961.

Hendriksholm Kirke

net. Opdelingen i skib og kor er klassisk, men byggematerialerne og mange udformninger er utraditionelle. Arkitekt Richard Jessen nedskrev i 1961 nogle tanker om byggeriet: Alteret er "et ophøjet sted, hvorhen man må umage sig, ja gå op til". Derimod er prædikestolen "trukket lidt til side, så der er frit udsyn til alteret som det centrale. Den står på skibets gulv og hører i sit udstyr sammen med bænkenene, menighedens plads".

Kirken måler 625 m² og har faste pladser til 300. Væggene er hvidmalede, gulvet er belagt med lysegrå klinker, og også bænkenene er i lyse, diskrete farver. Derfor kan den store alterrude præge hele rummet. Den måler 2,4 x 4,2 m og har to hovedmotiver, som kunstneren Palle Bruun forklarer: "Solen med Kristi monogram

over den syvarmede lysestage antyder, at det nye testamente hviler på det gamle". De bærende elementer i den store rude er som hele kirken af jernbeton, og de er belagt med guldstifter i mosaik. De åbne felter er udfyldt med 20 mm tykke, specielt tilhuggede glasstykker i stærke farver. Mellemmrummene er fyldt ud med en betonblanding. Også de farvede ruder mod nord er skabt i samarbejde mellem Gamborg, Jessen og Palle Bruun. "De er i regnbuens farver", siger sognepræst Henrik Jul Petersen, "de skal huske os på, at vort grundvilkår er Guds løfte, at han ikke vil udrydde os, men lære os at rette vort blik mod det væsentlige, nemlig det Gud gjorde på Golgatha -som netop alterruden symboliserer".

Hendriksholm Kirkes logo

Ungdomsbyens Kirke

I det yderste Rødovre, 700 m nordvest for Islev Kirke, ligger der en lille kirke. Den befinder sig i Islev sogn, men hører ikke til sognet. Den har ingen fast menighed og ingen fast betjening, så den er noget helt for sig selv. Den er en af mange bygninger i "Ungdomsbyen", som udgør en del af "Statens Pædagogiske Forsøgscenter".

Initiativet til Ungdomsbyen kom fra Rødovres stadsarkitekt, Børge T. Lorentzen. Han havde bemærket, at skoleloven af 1958 bl.a. sigtede mod at bringe folkeskolen i bedre forbindelse med erhvervslivet og med samfundet i det hele taget og ville gerne medvirke hertil. Han trådte i forbindelse med banker, forsikringsselskaber, LO, Esso og andre brancher og organisationer og fik dem til at støtte sin ide om en "ungdomsby", hvor skoleelever kunne lære om deres fremtidige virke og deres ansvar i samfundet. Fag og organisationer skulle opføre "huse", hvor de kunne orientere eleverne. I byen skulle der også undervises i færdselslære, så der måtte anlægges rigtige gader og pladser.

Lorentzen fik opbakning hos Rødovre kommune, og da Danmarks Kolonihaveforbund stillede et passende areal til rådighed ved forbundets højskole på Islevgård, faldt en af de vigtigste brikker på plads.

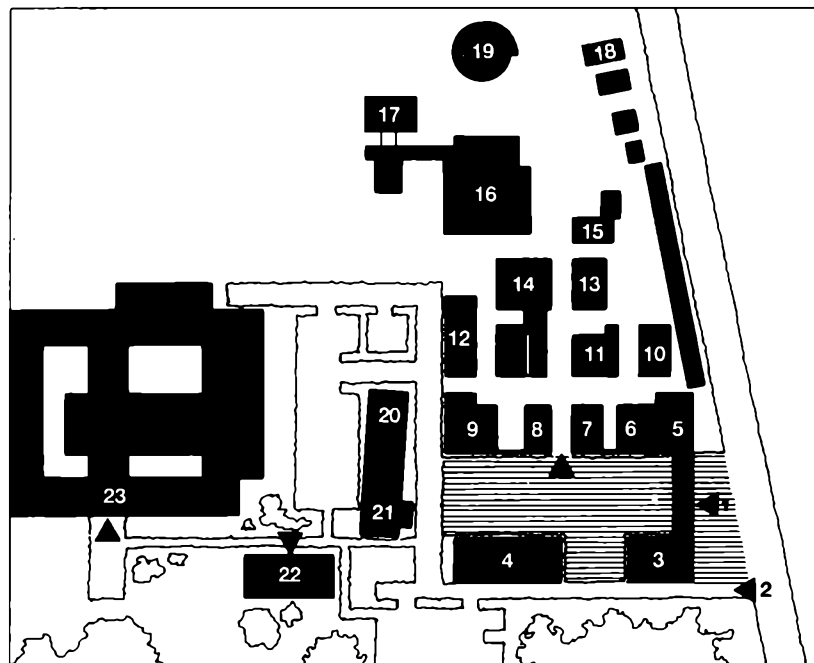
Senere kom Undervisningsministeriet med, især var statskonsulenten for Folkeskolen, K. Helveg Petersen, positiv. Han var fader til "den blå betænkning" om Folkeskolens undervisning (1960) og fik som undervisningsminister 1961-64 gennemført lov af 13. maj 1964 om oprettelse af forsøgscentret i Rødovre.

De første grundsten blev nedlagt, men "hvor er kirken?", spurgte journalist Jens Ravn-Olesen i Kristeligt Dagblad den 27. oktober 1959. Lorentzen var straks med på tanken, men hvor skulle pengene komme fra? Ligningsmidlerne måtte kun anvendes til sognekirker og deres arbejde, og der var ikke nogen menighed eller en moderkirke, som kunne gennemføre en byggesag. Islev Kirkes menighed havde nok at gøre med at opbygge det nye sogn og samle ind til en permanent kirke. Kirkeministeriet havde ikke midler til et sådant byggeri, og selv om opførelsen kunne fordeles over nogle år, måtte der være en bygherre og en arkitekt.

Kirkefondet blev interesseret og satte sig i forbindelse med arkitekt Holger Jensen. Denne stod for opførelsen af mange kirker over hele landet i disse år, og nu tilbød han vederlagsfrit at tegne en kirke til Ungdomsbyen. Lorentzen havde aftalt med byggeriets fagskoler og andre, at svendearbejder kunne indgå som dele af husene i Ungdomsbyen. Det var en original idé, og den viste sig frugtbar: 36 murerlærlinge opførte 1960-62 hver deres del af kirkens mure, tømre rejste taget, og de andre håndværkere fulgte efter. Det var svendestykker i egentlig forstand, opført med særlig omhu og af de bedste materialer.

Også Kirkefondets finansiering var original. Man udsendte til skolebørn i hele Danmark et ark med 50 H. C. Andersen-motiver, tegnet af Holger Jensen (Islev menighedsråd udskrev adresserne) og arkene blev solgt for 5 kr. styk-

Ungdomsbyens Kirke

1. Indgang
2. Indkørsel
3. Posthus
4. Bank/Sparekasse 2
5. Rådhus
6. Ungdommens Fagforening
7. Kantine for lærere
8. Ungdomsbyens kontor
9. Projektlokale
– menneskerettigheder
– avisen
10. Kiosk
11. Bank/Sparekasse 1
12. Varmecentral
13. Datahus
14. Forsikring
15. Landbrug
16. Teater
17. Forsvaret
18. Kirkehus
19. Kirke
20. Værksted
21. Formning
22. Forsøgscentrets kontor
23. Forsøgsskolen

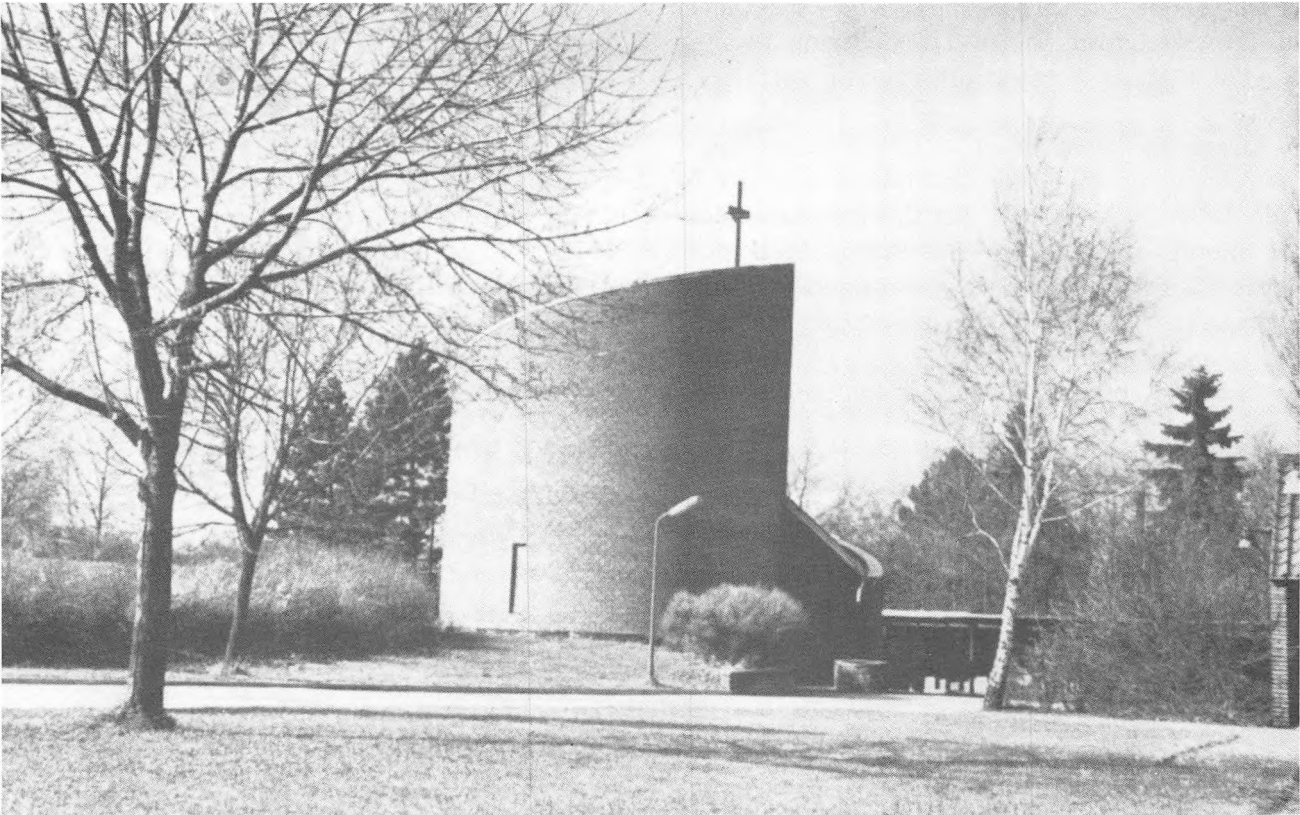
Plan over Ungdomsbyen i dag. Kirken (nr. 19) ligger længst mod nord, kirkehuset (nr. 18) rummer materiale til brug for undervisning i kirke og kristendom.

ket "til fordel for Ungdomsbyens Kirke og Sognegård". I november 1963 var der blevet solgt mærker for ca. 202.000 kr. Herfra gik Kirkefondets udgifter på ca. 52.000 kr. Af overskuddet blev 130.000 kr. udbetalt til Ungdomsbyens Kirke, 20.000 til "Islev Kirkes Sognegård", dvs. Islev Kirkes byggesag.

Grundstenen til Ungdomsbyens Kirke blev lagt 25. juni 1960 af biskop Fuglsang-Damgaard, og der var rejsegilde 18. januar 1961. Den 10. februar 1963 fandt den første kirkelige hand-

ling sted i kirken. Det var en barnedåb, og faderen var en af de murersvende, der havde været med til at opføre kirken

Det er umuligt at sige, hvor meget kirken kostede. Svendestykkerne blev ikke vurderet i penge, murstenene var en gave fra et teglværk, taget en gave fra Blikkenslagernes Fagskole osv. Gratis arbejde og gaver har sikkert været mere end 200.000 kr. værd, men der skulle betales for at forbinde de enkelte svendearbejder, og kirken skulle have inventar og kunstnerisk

Ungdomsbyens Kirke set fra syd.

udsmykning. Kirkefondets første 130.000 kr. blev fulgt af ca. 20.000 i årene 1964-70.

Ungdomsbyen fik faste rammer, da den blev lagt under Statens Pædagogiske Forsøgscenter, der åbnede 1. august 1965. Forsøgscentret udfører forsøg og udvikler metoder i undervisning af børn i folkeskolens 8.-10. klasse. Ungdomsbyens Skole har ca. 150 elever fra alle kommuner i hovedstadsområdet. Desuden

modtager Ungdomsbyen elever fra det stor-københavnske område, som kommer på kurser i de fag, som Ungdomsbyen kan byde på. I de seneste ti år har der hvert år været ca. 20.000 elever, og ca. 100.000 over hele landet har anvendt planer og undervisningsmateriale fra SPF/Ungdomsbyen. 5-6000 lærere og andre fra skoleverdenen har været til foredrag eller kurser.

Ungdomsbyens Kirke

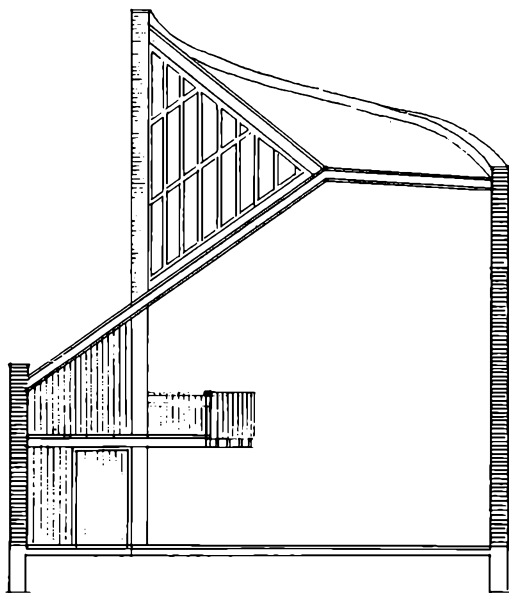
Det daglige tilsyn med kirken blev varetaget af Forsøgscentret; i 1969 blev rektor Jørgen Egedal Poulsen formelt udpeget til "kirkeværg".

Kirken fik besøg af elever, der kom til Ungdomsbyen, og den blev anvendt til gudstjenester, bryllupper og dåb. En del kirkekomitéer og menighedsråd kom på besøg. Men der opstod fugtskader, og opvarmningen var utilstrækkelig. Og der var den afgørende mangel, at kirken ikke som de andre "huse" i Ungdomsbyen havde en fast sponsor, der kunne finansie-

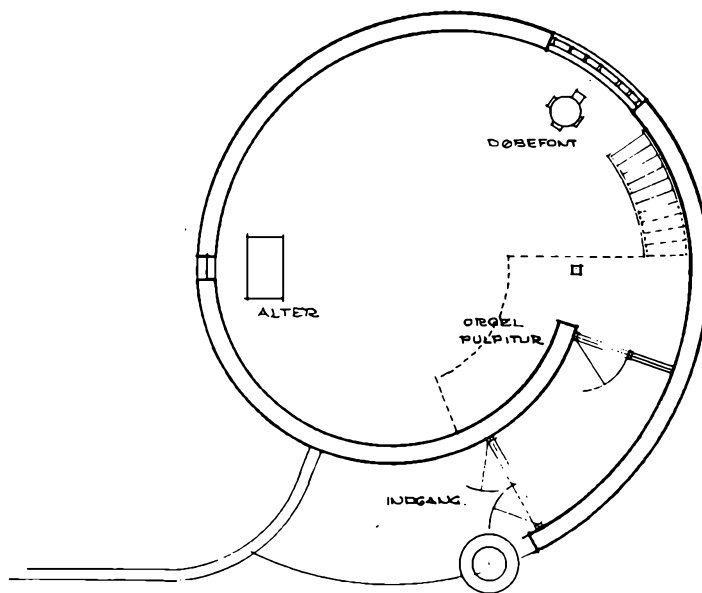
re udviklingsarbejdet. Derfor kneb det med at finde præster og lærere, som ville arbejde for kirken gennem længere tid.

I begyndelsen af 1980'erne måtte det konstateres, at mulighederne var gode, men at de ikke blev udnyttet. I 1984 nedsatte kirkeminister Mette Madsen en arbejdsgruppe, der dels skulle sørge for, at bygningen blev restaureret, dels pege på, hvorledes den kunne udnyttes til gavn for kirke og skole i almindelighed.

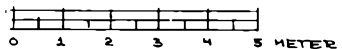
I 1986 havde arbejdsgruppen løst sin opgave. For et beløb på godt 200.000 kr. fra Kirkemini-

SNIT I KIRKERUM

PLAN

Alter, knæfald og prædikestol.

steriet og private var kirken blevet gennemgribende restaureret. 6. september blev den indviet -det var den ikke blevet tidligere! Indvielsen blev foretaget af Helsingør stifts biskop, Johannes Johansen; biskopperne fra Københavns og Roskilde stifter deltog sammen med Mette Madsen og mange andre fra kirkens og skolens verden.

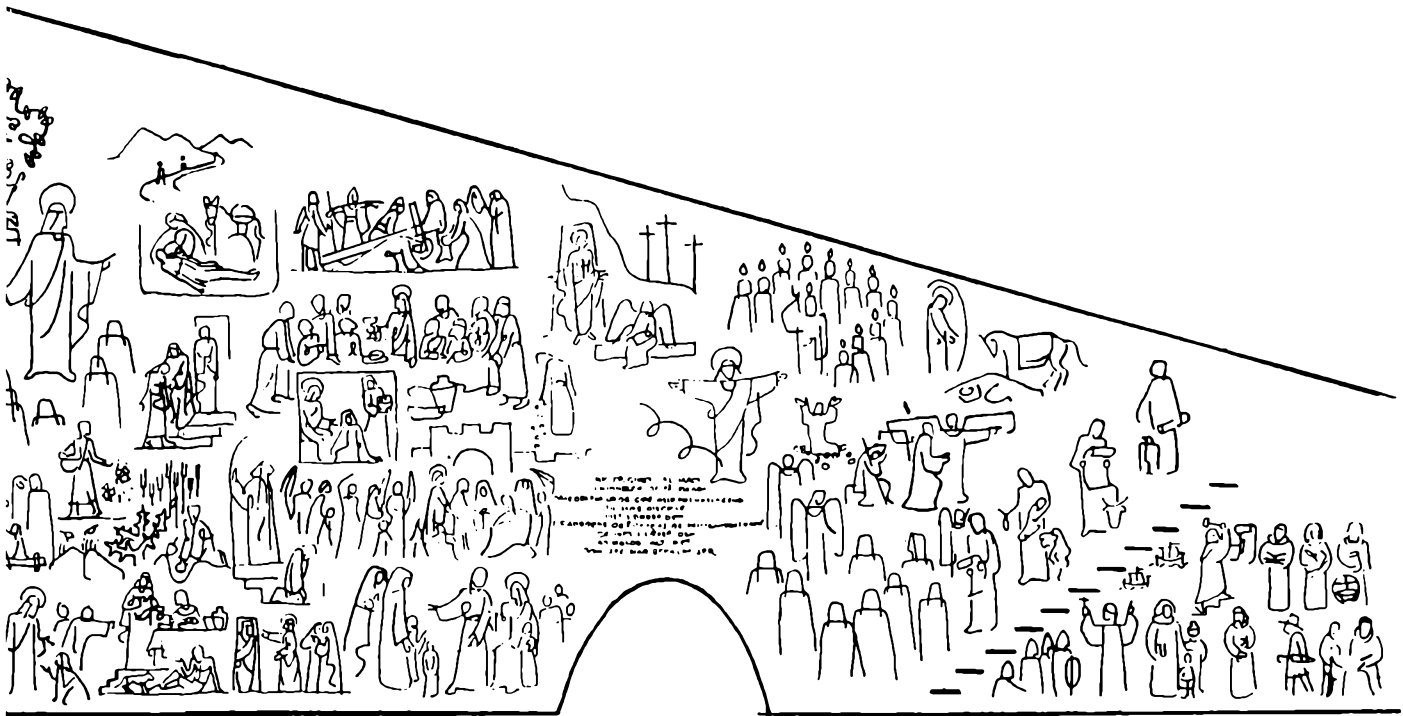
Siden er Ungdomsbyens Kirke blevet ledet af et udvalg bestående af repræsentanter for de tre stifter, Islev sogn, Rødovre-Hvidovre provsti, Kirkeministeriet, Rødovre skolevæsen, Undervisningsministeriet, Danmarks Lærhøjskole, Statens Pædagogiske Forsøgscenter og Kirkefonden.

Kirken har nu gode vilkår. I det daglige admi-

Edvard Jensens tegninger på kirkens vægge af Bibelens personer og begivenheder har både kunstnerisk og pædagogisk værdi. Efter restaureringen lavede han i 1987 denne tegning.

Ungdomsbyens Kirke

I 1987 besøgte prins Henrik Ungdomsbyens Kirke. T.h. for prinsen står rektor Jørgen Egedal Poulsen, ved dennes skulder Børge T. Lorentzen og i forgrunden undervisningsminister Bertel Haarder. T.v. for prinsen, med stort hals-tørklæde, kirkeudvalgets formand, sognepræst Peter Fischer-Møller.

nistreres den af Ungdomsbyen, Kirkefondet er sponsor for særlige aktiviteter og udgifter, og Kirkeudvalget har ansvar for virksomheden.

I samarbejde med Forsøgscentret iværksatte Kirkeudvalget i 1988 "Ungdomsbyens Kirkeprojekt", der blev støttet af Folkeskolens Udviklingsråd. I de næste tre år lykkedes det at

opbygge gode kontakter med skoler rundt om i landet. Lærere trådte i forbindelse med lokale præster, og i fællesskab arbejdede de med spørgsmål om kirke og kristendom. Hos folke- ne bag Ungdomsbyens Kirke hentede de viden og inspiration.

Ungdomsbyens Kirkeprojekt arrangerede

1988-91 seks "studiedage" for præster og lærere. Blandt samarbejdspartnerne var missionsselskaber og Folkekirkens Nødhjælp. De udsendte rapporter hedder "Værdier i fremtidens skole", "Ritualer", "Liturgi og pædagogik", "Rytmask musik i kirken", "Ungdomskulturens møde med institutionerne kirke og skole" og "Samarbejde mellem kirke og skole i lokalsamfundet". Efter at Forsøgrådets bevilling udløb i 1991, er det lykkedes at finde nye sponsorer.

Ungdomsbyens Kirke er den mindste af de nye kirker i Danmark, men der udgår fra den et arbejde, som har betydning for kirken og skolen i hele landet.

Kirken er rund, men den er ikke en traditionel rundkirke. Fra den lave indgangsdør hæver taget sig jævnt i en venstregående spiral, og efter en omgang når det sin største højde (11 m.). Det bebyggede areal er 83 m² murene er af håndstrøgne røde teglsten, taget af kobber.

Arkitekt Holger Jensen skriver: "En kirke er rammen om menneskelige højdepunkter. For mig er dåbshandlingen central, og derfor ser man allerførst døbefonten, når man træder ind fra våbenhuset. Rummet må imidlertid ikke binde de kirkelige handlinger til en bestemt form. Derfor er alteret rykket ud fra væggen, så det kan bruges fra begge sider, og stole, prædikestol og knæfald er flytbare, så lysten til at eksperimentere imødekommes".

Over for døbefonten står det gyldne alter, skabt af Palle Bruun, som vi har mødt i Hendriksholm Kirke, og bag alteret er der et vindue med glasmaleriet "Morgensang" af Mogens Jør-

UNGDOMSBYENS KIRKEPROJEKT 1990 / - 91

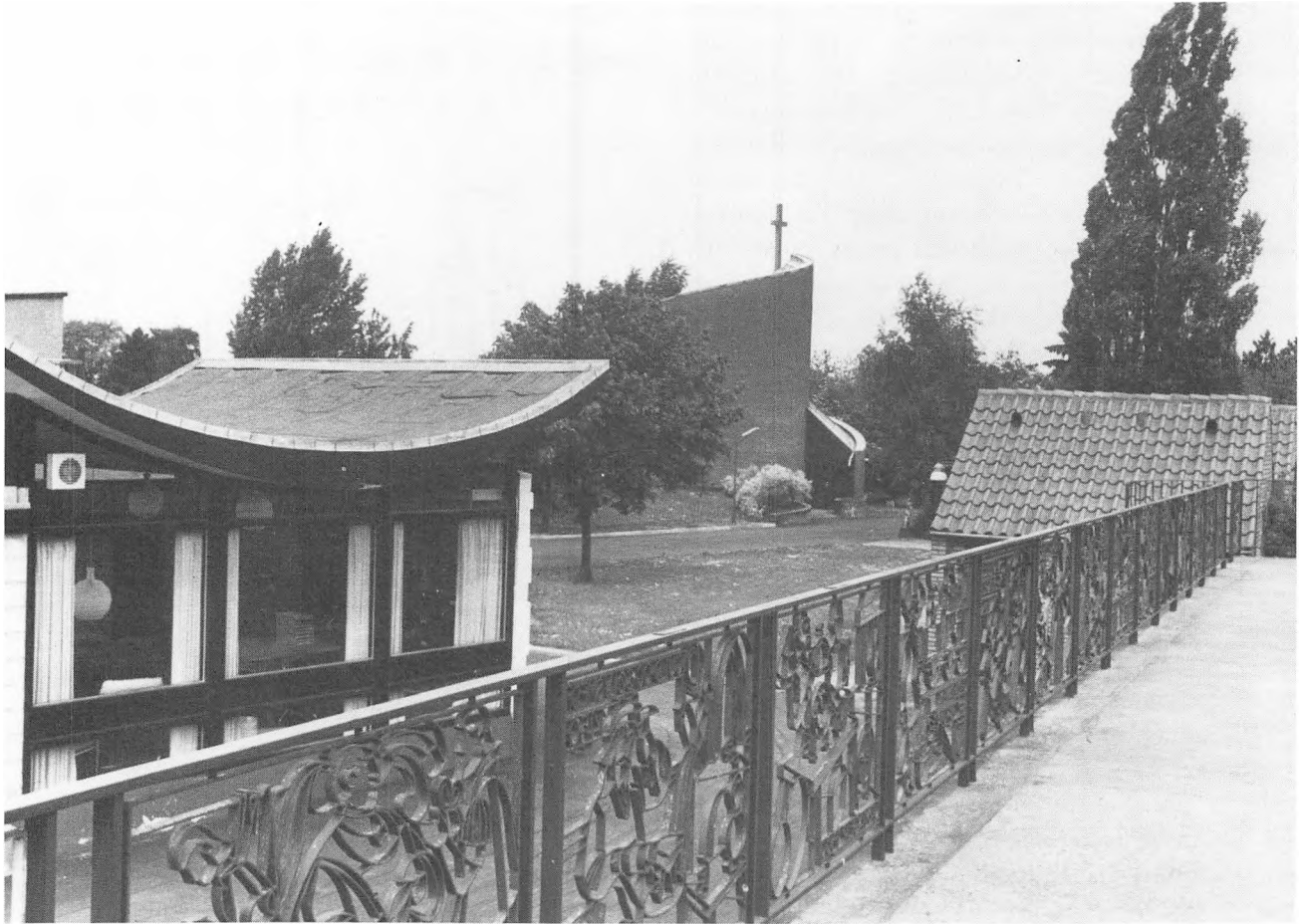

INVITATION TIL KURSUS

**

I et af sine kursusprogrammer benyttede Kirkeprojektet Edvard Jensens tegning af sædemanden. Måtte sæden falde i god jord!

Ungdomsbyens Kirke

Smedejernsrækværket i forgrunden er svendestykker, de enkelte felter viser forskellige fag i forskellige århundreder. T.v. et hjørne af "Landbrugets Hus". Foto Finn Rasmussen.

gensen. Der er også et lille vindue bag døbefonten, ellers er der ikke vinduer i væggene, men et vindue øverst i spiralen.

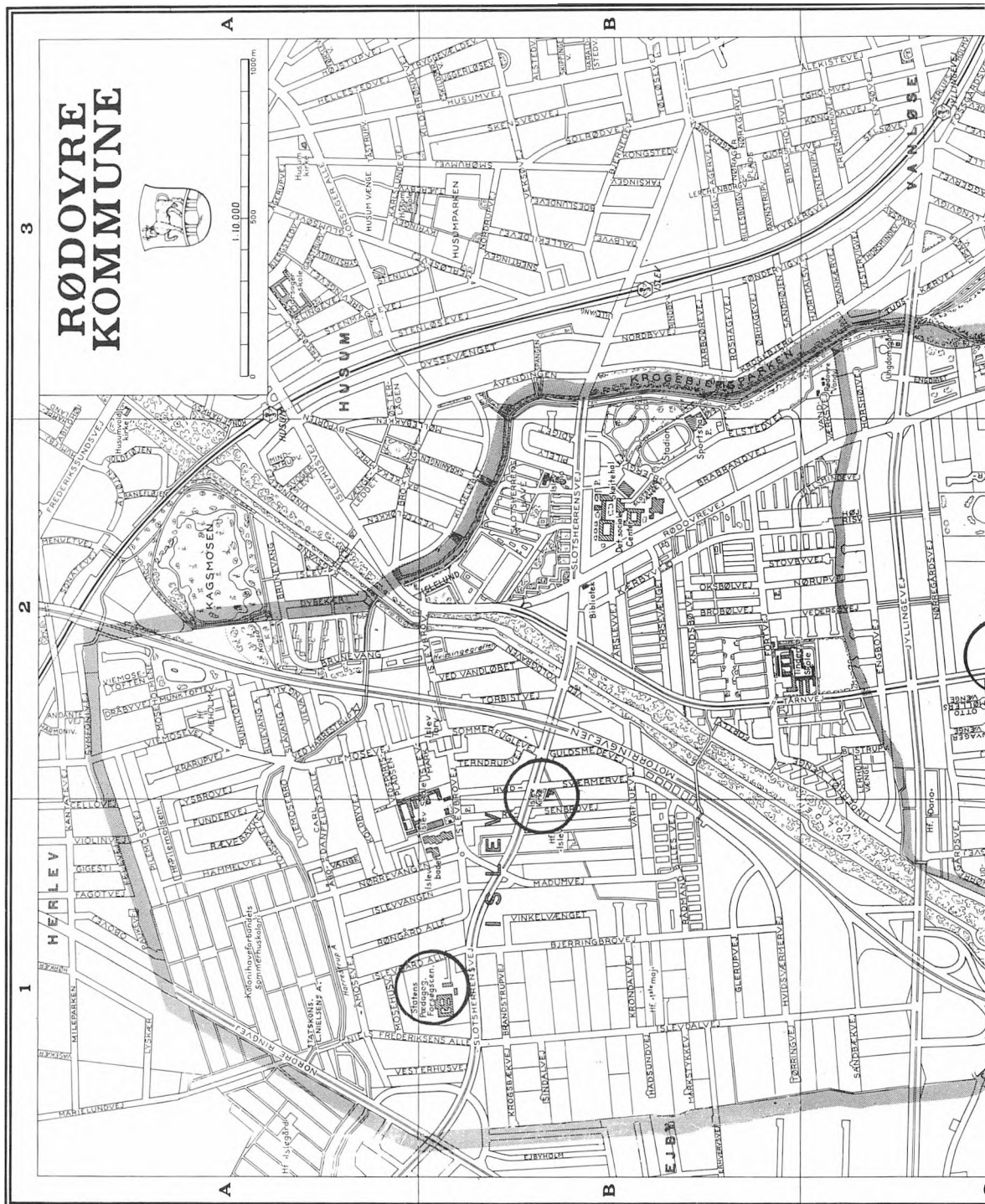
På grund af sin overskuelighed og flexibilitet er kirken egnet til forsøgs gudstjenester, hvor nye former og ritualer kan afprøves. Til musik og koncerter har rummet vist sig velegnet.

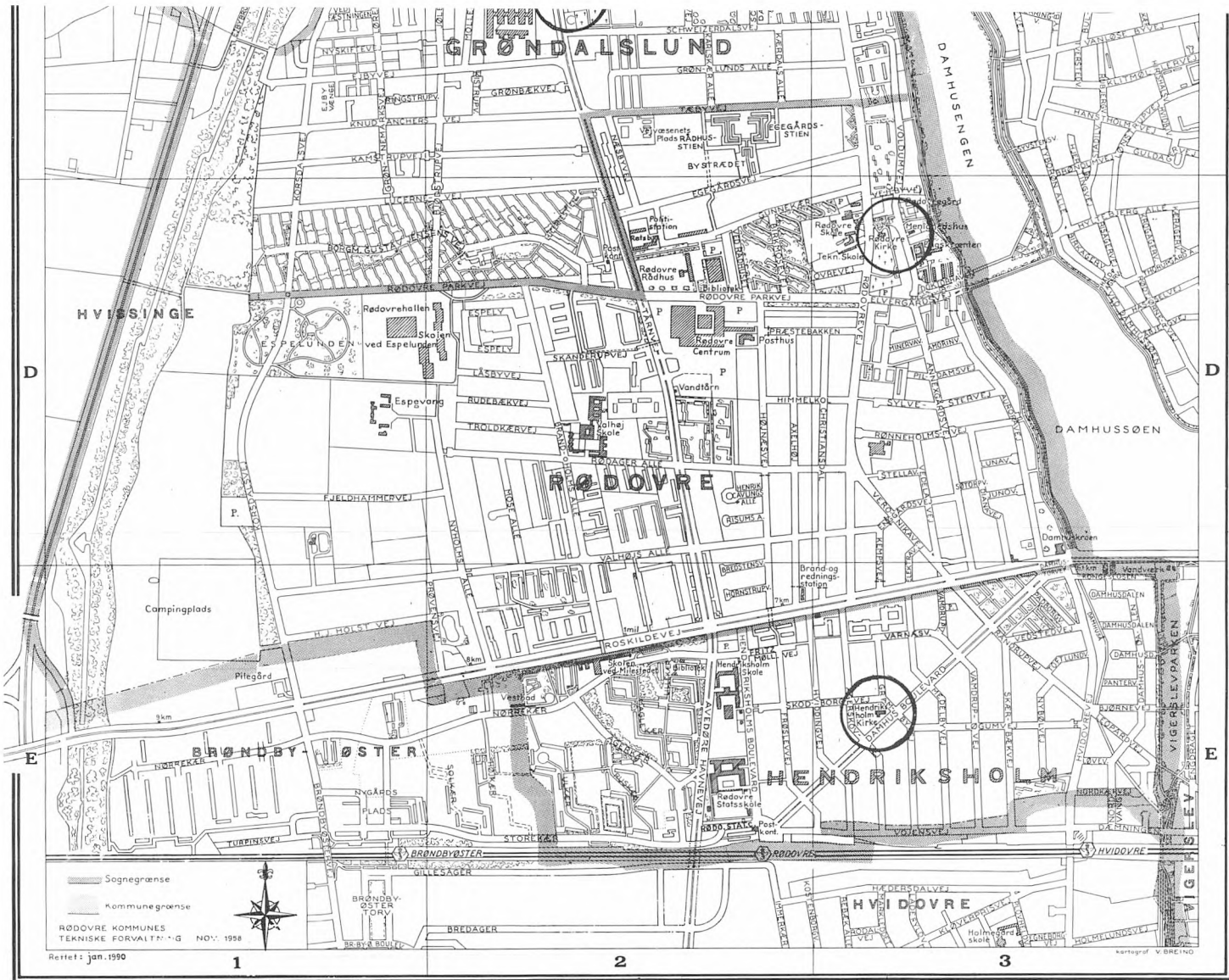
Murene er pudsede og hvidmalede, og på dem har Holger Jensens bror, billedhuggeren Edvard Jensen, med kraftige røde streger tegnet motiver fra bibelhistorien. Øverst ved vinduet ses skabelsen, derefter følger syndefaldet,

Babelstårnet og hovedbegivenheder i det jødiske folks historie. Ved alteret skiftes fra "den gamle pagt" til "den nye pagt ved Jesus Kristus": Man ser træk af Jesu liv og virke, dåbsbefalingen (ved døbefonten), de første apostle og til sidst, ved udgangen, Ansgar, der bragte kristendommen til Danmark, og nogle store skikkelser fra den danske kirkes historie.

Det var en lykke, at både Holger og Edvard Jensen kunne deltage i arbejdet med kirkens restaurering 1985-86.

Rødovre 1992:
Fire sogne,
fem kirker.

De lange linjer

"Moderkirken" for de nye kirker i Rødovre lever og har det godt. Ved udvidelsen 1958-59 opførtes ved siden af våbenhuset en bygning, der bl.a. rummer venteværelse for dødsforældre, og bag koret en bygning med bl.a. sakristi (præsteværelse).

Fire kirker blev der opført i Rødovre 1950-63. En af dem var kun midlertidig og blev i 1970 erstattet af en permanent kirke, så det blev til fem kirker på 20 år! Det var ikke enestående, for der blev bygget mange kirker i Danmark i de år. Men det var alligevel en præstation, for Rødovre var en udviklingskommune, der stod med mange presserende opgaver, indbyggerne var folk med beskedne indkomster, og byggesager var vanskelige at gennemføre: Der manglede materialer, til andre tider arbejdskraft, i perioder var der igangsætningsstop. Og fra slutningen af 1950'erne blev opsparede beløb udhulet af inflationen.

Menighedsråd og byggekomitéer stod ikke alene. Rødovre kommune stillede sig positivt og bevilgede i flere tilfælde penge til byggegrunde og kunstnerisk udsmykning. Kirkefondet ydede rådgivning og økonomisk støtte fra midten af 1950'erne, og kirkebyggelovene af 1956 og 1966 gjorde det lettere at finansiere nye kirker.

Men hverken staten, kommunen eller Kirkefondet ville hjælpe, hvis de ikke havde tillid til projekterne. Derfor måtte kirkebyggerne først og fremmest skabe tillid.

Det begyndte i Islev, hvor folk fra omkring 1938 ønskede at få en kirke. De samledes til gudstjenester og dannede en menighed om en af præsterne fra Rødovre Kirke, og 1946-50 rejste de en kirke helt for egne midler og fik oprettet et sogn. Der var gode lokaler til spejderne.

I det gamle Rødovre var der et voksende behov for lokaler til kirkens møder og ungdomsarbejde. I 1940 fik sognepræsten stiftet en

forening til opførelse af et menighedshus. Menigheden rejste pengene, og dens hus blev opført i 1953 uden offentlige tilskud.

Hendriksholm Kirke begyndte med, at Rødovre sogns menighedsråd og præster ønskede, at der skulle være en kirke i sognets sydlige distrikt. De fleste af folkene i byggekomitéen af 1943 var fra distriktet, og i 1950 dannedes der en menighed. I 1961 stod kirken færdig.

Menigheden omkring den første, lidt primitive kirke i Islev ønskede at få en "rigtig" kirke. Den arbejdede på sagen fra 1950, fik hjælp af Kirkefondet og det offentlige og nåede sit mål i 1970.

Disse byggesager kunne kun gennemføres, fordi de bærende kræfter holdt ud år efter år trods forsinkelser, skuffelser og træthed. De gjorde deres naboer interesserede, skabte stemning for kirkesagerne, rejste den nødvendige kapital, vandt tillid hos de forskellige instanser og fuldførte byggerierne.

Kirkerne i Grøndalslund og Ungdomsbyen blev til på andre måder. Rødovre menighedsråd anlagde fra 1949 Grøndalslund kirkegård, som i 1952 fik et kapel. Lokale folk ønskede at få kapellet omdannet til en kirke. Det lykkedes samme år, og fem år senere fik de oprettet et selvstændigt sogn. Den sidste og mest specielle kirke ligger i Ungdomsbyen, der har sin baggrund i de pædagogiske ideer i skoleloven af 1958: Skolebørn skulle gøres mere fortrolige med erhvervslivet og samfundet, og Rødovres stadsarkitekt fik skabt en hel lille by til dette formål. Fra efteråret 1959 stod det klart, at Ungdomsbyen skulle have en kirke. Kirkefondet rej-

Kirker, der ikke blev bygget

Ikke alle tanker om kirker i Rødovre blev realiseret. I det følgende omtales to eksempler.

Carlsro Kirke

I 1946 købte Dansk Almennyttigt Boligselskab en af de store gamle Rødovregårde, "Carlsro" med tilliggende jorder, og i 1951-52 opførtes her 597 rækkehuse. Selskabet holdt så en pause, mens det tog tilløb til anden del af bebyggelsen, Carlsro højhus; i den tid blev der lagt planer for kollektive faciliteter, og blandt disse en kirke.

Midt i november 1952 skrev D.A.B. til Kirkeministeriet, at der burde være en kirke i Carlsrobebyggelsen. Man vedlagde en folder beregnet på nye lejere, og i den var kirken placeret ved Carlsros stuehus. I skrivelsen hed det, at at en kirke til 100 ville kunne opføres for ca. 60.000 kr., og at D.A.B. ville betale det halve!

Tanken var interessant, men man må undre sig over, at selskabet ikke havde sat sig i forbindelse med menighedsrådet. Og nu, et par uger før Grøndalslund kapel skulle indvies til kirke, var det for sent. Ganske vist stillede bispekontoret sig positivt, men menighedsrådet måtte afvise tanken. D.A.B. tog afslaget pænt, og Carlsrogården stillede lokaler til rådighed for en af Grøndalslund Kirkes søndagsskoler i næsten 20 år.

Valhøj Kirke

Ønsket om en kirke i Valhøjkvarteret (dvs. kvarteret omkring Valhøjs allé, Rødager allé, Brandholms allé og Mose allé) stammede fra menighedsrådet for Rødovre sogn. Kirken lå længst mod øst i den ældste og mest udbyggede del af sognet, langt fra de nye bolig-

kvarterer i sognets vestlige del. Vi har set, at Käsner i 1957 pegede på, at der burde opføres en kirke i dette kvarter, og tanken var endnu ældre.

I 1967, lige før Rødovres indbyggertal toppede, henvendte menighedsrådet sig til kommunen om byplanmæssig tilladelse til at opføre en kirke i Valhøjkvarteret. I de næste 15 år var der mange forsøg og forhandlinger. Menighedsrådet var smidigt: Valhøj Kirke kunne være annexkirke til Rødovre Kirke, men det kunne også være omvendt, og det var ikke afgørende, om der blev oprettet et nyt sogn. I midten af 1970'erne opnåede menighedsrådet forståelse med fhv. borgmester Gustav Jensen, der gerne så, at hans villa med stor grund på det sydøstlige hjørne af krydset Valhøjs allé og Brandholms allé blev anvendt til kirkebyggeri, når han var borte.

Kommunalbestyrelsens flertal ønskede dog ikke en kirke, men flere boliger i dette kvarter. Ved "Byplan 6, tillæg 1" blev grundene langs Brandholms allé udlagt som etageboligområde, og efter Gustav Jensens død i 1979 blev hans ejendom solgt til Rødovre Boligselskab, som opførte etageboliger.

Men menighedsrådet opgav ikke tanken om et brohoved i Valhøjkvarteret og lagde penge op til formålet. I 1990 åbnede man i villaen Mose allé 1 et "værested" med kirkelige og kulturelle aktiviteter. I 1991 købte rådet den nedlagte kommunale børnehave Rødager allé 123; når den igangværende ombygning er afsluttet, skal villaen på Mose allé sælges og aktiviteterne flyttes til den nye ejendom. For at styrke arbejdet flyttede en af sognets tre præster til kvarteret i 1991.

ste de nødvendige penge -ikke ved at hente dem i kassen, men ved at sælge et mærkat til børn over hele landet. Kirken blev taget i brug i 1963. Den hører som hele Ungdomsbyen under Statens Pædagogiske Forsøgscenter, men en del præster og lægfolk fra Rødovre har fra første færd arbejdet for den.

Er det nødvendigt at sige, at det var ganske almindelige mennesker, der rejste de nye kirker i Rødovre? Komitéerne bestod især af gartnere, håndværkere, lærere og funktionærer; kvinder var med i dem alle, en præst naturligvis også. Medlemmerne kendte ikke i forvejen til store byggesager, så de måtte gøre deres erfaringer.

De forstod at holde ud og holde sammen: Ingen af kirkesagerne løb ud i sandet, der var ingen skandaler eller nævneværdige stridigheder (men der var et par drømme om nye kirker, der ikke blev til noget, se foregående side).

De nye kirker er ganske store (200-300 faste pladser). Islev Kirke er det betydeligste bygningsværk, men Ungdomsbyens Kirke er en lille perle, og også de andre har god arkitektur og udsmykning. Alle sognekirkerne har fortræffelige orgler, og der er i årenes løb afholdt utallige kirkekoncerter.

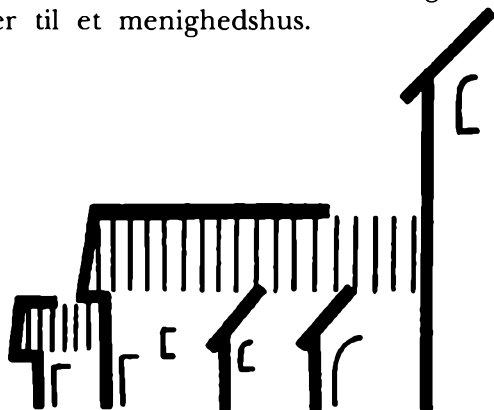
Der kom så megen vækst i ungdoms- og menighedsarbejdet, at det blev nødvendigt at udvide de oprindelige lokaler. Udvidelser er sket alle steder og finder stadig sted.

Personlige forbindelser havde deres betydning. Mange af kirkebyggerne var gamle KFUM'ere og FDF'ere, og man hjalp hinanden med gode råd fra sogn til sogn. Arkitekt i Rødovre kommune H.C.Boesen, der sad i Rødovre menighedsråd, fik i 1947 sin broder, arkitekt Viggo Boesen, med i en indbudt konkurrence om tegninger til et menighedshus.

1951-52 var Viggo Boesen arkitekt for Grøndalslund Kapel, og i 1961 tegnede han orgelhuset i Hendriksholm Kirke.

Til Hendriksholm Kirke valgte byggekommitéen i 1955 arkitekt Richard Jessen; han stod 1958-59 for udvidelsen og restaureringen af Rødovre Kirke og tegnede omkring 1962 for Grøndalslund både en præstebolig og mødelokaler. Også Helge Schønnemann tegnede adskillige bygninger. Blandt håndværkerne står murermester Andreas Skjellerups navn tydeligst. Han sad i Rødovre menighedsråd, hjalp i 1949 kirkebyggerne i Islev med at lave fundament til barakkirken og kom til at stå for både menighedshuset, Grøndalslund Kapel og Islev Kirke. Kunstneren Palle Bruun skabte omkring 1961 både korvinduet i Hendriksholm Kirke og "det gyldne alter" i Ungdomsbyens Kirke.

Byggesagerne i Rødovre bekræftede den gamle erfaring, at det er godt for en menighed at gennemføre en byggesag. Den kalder nye kræfter frem, skaber sammenhold og sætter frugt i mange år efter, at byggeriet er afsluttet.

*Rødovre Kirkes logo,
tegnat af kordegn
Lars Bruun Andersen.*

Litteratur og kilder

Litteratur

- Jul Pedersen: Rødovre sogn, 1948.
Sigurd Rambusch (red.): Rødovre 1901-1976, 1978.
Preben Bækhave (red.): Rødovre Kommune, Teknisk Forvaltning 1938-1988, 1990.
Kirkelig Håndbog og Teologisk Stat, diverse udgaver.
Rødovre Avis 1932 ff
Rødovre-posten 1970-1981
Avisen 1946
E. Norman Svendsen: Artikler om sognetyper og menighedsformer i: Kritisk Forum for Praktisk Teologisk, 14/1983, s. 27-51, 56-72.
E. Norman Svendsen: 100 års kirkebyggeri i: Nyere danske kirker. 100 kirker 1890-1990, s. 7-14, Kirkefondet 1990.
Kirkebladet (Rødovre/Islev (til 1950)/Hendriksholm) 1939-57.
Kirkehilsen (Rødovre/Grøndalslund/Hendriksholm) 1959-67.
Kirkehilsen (Rødovre/Hendriksholm) 1968-70.
Islev: Kirke og hjem 1950-59; Kirkebladet 1960-70; Sogn og samfund 1971 ff
Rødovre: Sognebladet 1979 ff.
Grøndalslund: diverse blade; Kirkenyt 1983 ff.
Hendriksholm: Kirkebladet 1984 ff.
Statens Pædagogiske Forsøgscenter/ Ungdomsbyen: Ungdomsbyens Kirke, 1987; årsskrifter.

Arkiver

- Rigsarkivet
Kirkeministeriets arkiv, 1. kontor:
Carlsrø Kirke, J.nr. 4 Ø (1952)/2632.
Hendriksholm Kirke J.nr. 5 B (1954)/1554.
Landsarkivet for Sjælland mm.
Rødovre pastorats arkiv og menighedsrådets arkiv til ca. 1960.
Helsingør Stift
Ungdomsbyens Kirke: He.B.9c - 2/69 (1969-70).
Kirkefondet
Sager vedr. Islev Kirke, Hendriksholm Kirke, Ungdomsbyens Kirke.
De fire sognes menighedsråd
Byggesagsarkiver, forhandlingsprotokoller, regnskaber, fotografier, magnetbånd.
Oluf Pedersens scrapbøger om Hendriksholm Kirke 1952-61, 2 bind.
Samuel Gamborg: Hendriksholm Kirkes opførelse, 9 sider, 1980;
Carlo Svendsen: Islev sogn og dets kirker, 54 sider, 1983;
C.E.Sørensen: Blade af Grøndalslund sogns kirkes og kirkegårds historie, 29 sider, 1986.
(Kopier af beretningerne er i Lokalhistorisk Samling)
Rødovre Kommune, Teknisk Forvaltning
Byggesagsarkivet, sager for alle kirker.
Rødovre Lokalhistoriske Samling
Fotografisamlingen; kasettebåndsamlingen.

Samtaler og korrespondance

Ungdomsbyleder Niels Andersson
Fhv. kirkegårdsinspektør Ove Gulløv Christensen
Fhv. teknisk direktør Niels Fosdal
Fhv. sognepræst Samuel Gamborg
Sognepræst Kai-Ole Gustav
Fru Kirsten Junghøj
Fhv. kordegn Peter Kjær
Radiotelegrafist Erik V. Larsen
Fhv. forstander Eric Müller
Fhv. rektor Jørgen Egedal Poulsen
Redaktør Jens Ravn-Olesen
Snedkermester Ejnar Rosenbeck-Hansen
Fhv. kordegn Kaj Stiigvad
Fhv. organist Carlo Svendsen
Fru Inge Kjærgaard Sørensen
Statsaut. revisor Otto Wolfgang

Fotografer

Susanne Fabritius
Erik Hansen
Allan René Hygom
Carlo Madsen
Theis Nerving
Marta Rambusch
Finn Rasmussen
-samt adskillige ukendte fotografer.

Navneregister

- Andersen, C.G., postkontrollør 47, 50
Andersen, Lars Bruun, kordegn 75
Arndal, Valdemar, politimand 50
Arvin, H.J., handelsgartner 20, 21
- Bistrup, Christine 16
Bjerrum, Johannes, præst 15
Boesen, H.C., arkitekt 11, 13, 14, 15, 75
Boesen, Viggo, arkitekt 15, 39, 41, 57, 75
Borello, Søren, overlærer 25
Bruun, Palle, kunstner 58, 67, 75
Brysting, K.E., civ.ing. 25
- Caspersen, Esther, frue 50
Christensen, Birthe, frue 25
Christensen, Ove Gulløv, kirkegårdsinsp. 39, 42, 43
Christoffersen, Niels I., kordegn 43
Drosted, Mads, arkitekt 44
- Eberlein, Ernst, billedhugger 56, 57
Exner, Johannes, arkitekt 26, 32, 34
Exner, Inger, arkitekt 26
- Fibiger, V., minister 30
Fischer-Møller, Peter, præst 66
Fosdal, Niels, teknisk direktør 37, 39
Foss, Elith, skuespiller 25
Frederik 3., konge 7
Frederiksen, frue 21
Frederiksen, Edvard, præst 23, 25, 30
Frederiksen, H.P., kriminalass. 13, 14, 47, 50
Fuglsang-Damgaard, Hans, biskop 21, 40, 50, 52, 59
- Gamborg, Kirsten 15
Gamborg, Samuel, præst 11, 14, 47-52, 55, 58
Gottschalck, Ellen, skuespiller 25
- Hansen, forpagter 29
Hansen, Johannes, handelsgartner 23
Hansen, Johannes, overlærer 17
Hansen, Karl, organist 43
Hansen, Oskar, stadsbygmester 22
Hartling, Poul, minister 52
Hasland, H.E., skoleinspektør, 17, 47, 50
Helveg Petersen, K., minister 59
Henrik, prins 66
Hermansen, Carl, minister 40
Holm, Olga, frue 11
Holm, Jens, læge 11
Howaldt, Aja, frue 50
Hvidberg, Flemming, minister 47
Høgh-Nielsen, Chr., civ. ing. 17, 39
Haarder, Bertel, minister 66
- Jacobsen, Erhard, borgmester 34
Jacobsen, Robert, billedhugger 33, 35
Jensen, Edvard, kunstner 67, 69
Jensen, Gustav, borgmester 10, 26, 27, 74
Jensen, Holger, arkitekt 50, 59, 67, 69
Jensen, Knud, kordegn 25
Jensen, Marie, husmoder 13
Jensen, Poul Henrik, kunstner 41
Jessen, Richard, arkitekt 43, 50, 57-58, 75
Johansen, Johannes, biskop 63
Jørgensen, Jørgen, minister 30
Jørgensen, Mogens, kunstner 67
Jørgensen, Th. Sønderkov, snedkermester 16
- Kampmann, Viggo, minister 49, 51-52, 55

- Keller-Larsen, H.S., grosserer 50
 Kjær, Jonna 15
 Kjær, Peter, kordegn 15, 16, 42, 43, 50, 55, 56
 Koch, Bodil, minister 25, 30, 42, 52, 55
 Kongsø, Erna, frue 50
 Kongsø, Hans, redaktør 17, 52
 Kruse, Tage, skoleinspektør 21, 25
 Krøyer-Nielsen, Else, frue 50
 Käsztner, Alice, frue 13
 Käsztner, Johan Frederik, præst 10, 11, 13, 20,
 21, 42, 74
 Lauritsen, Aage, murer 50
 Laustsen, Eigil, arkitekt 50
 Leer-Andersen, Jens, biskop 27, 55
 Lorentzen, Børge T., stadsarkitekt 59, 66
 Lund, N.F., overofficiant 21
 Madsen, Kristian, overlærer 16, 50
 Madsen, Mette, kirkeminister 62, 63
 Madsen, Vilhelm, kordegn 21, 25
 Matthiesen, P. Staffeldt, arkitekt 50
 Mølested, Rasmus, politimand 50
 Mortil, Knud, provst 27
 Nielsen, Carl, præst 17, 40, 42, 43
 Nielsen, Edvard, murer 21
 Nielsen, Hans H., tømrermester 27
 Nordstrøm, Jørgen, salgschef 25, 27, 35
 Nørregaard, Anker, billedhugger 41
 Pedersen, Johannes Green, handelsgartner 21
 Pedersen, Johannes P., skoledirektør 11, 17
 Pedersen, Jul, overbibliotekar 7, 39
 Petersen, Henrik Jul, præst 58
 Petersen, J.P.J., redaktør 49
 Petersen, Svend, kirketjener 55
 Poulsen, Jørgen Egedal, rektor 62,66
 Poulsen, Thorvald, politiker 30
 Rafn, Noomi, skotøjshandler 13
 Rambusch, Marta, arkitekt 18
 Rasmussen, Anker E., menighedsrådsformand
 27
 Ravn-Olesen, Jens, journalist 59
 Rich, Jørgen, præst 15, 17, 22, 25
 Ronge, Albert, forstander 21
 Ronge, Gerda, frue 21, 25
 Rosenbeck-Hansen, Ejnar, snedkermester 17,
 21, 22, 25
 Saxhøj, Torben, arkitekt 44
 Schmieler, Alvin, cykelsmed 12
 Schønnemann, Helge, arkitekt 18, 44, 57, 75
 Skjellerup, Poul, murermester 28, 32, 34, 35
 Skjellerup, Andreas, murermester 16, 17, 27,
 28, 35, 39, 50, 75
 Sofie Amalie, dronning 7
 Sparsø, Gunnar, provst 30
 Stiigvad, Kaj, kordegn 11, 12, 13, 14, 50
 Stub, Erik, præst 15, 20
 Svendsen, Carlo, organist 19, 22, 25, 30
 Svendsen, Martin, gartner 39
 Sørensen, C.E., eksportchef 11, 13, 15, 17, 30,
 37-43
 Sørensen, Christian, gårdejer 14
 Sørensen, Inge 15
 Thomsen, Claus, toldinspektør 25, 27
 Toftager-Hansen, Gunnar, overlærer 50
 Troelsgaard, Eduard, civ.ing. 26
 Tworek, Wandy, violinist 25
 Valentin, Jacob, organist 55
 Wamberg, Niels Juel, præst 10
 Wolfgang, Otto, statsaut.revisor 56

Rødovre Lokalhistoriske Forening

Publikationer

Vejnavne i Rødovre, 35 sider, 1978, 10 kr.

Rødovre billeder indtil 1950, 64 sider, 1980, udsolgt

Rødovre-Borgere fortæller. Erindringer fra det gamle Rødovre, 47 sider, 1983, udsolgt

Fra det nu forsvundne Rødovre, 96 sider, 1987, 60 kr.

Henry Hansen: Politikens Havekoloni Valhøj, 117 sider, 1989, 100 kr.

Sigurd Rambusch: De nye kirker i Rødovre, 80 sider, 1992, 100 kr.

Postkort og landkort

Postkortserier med følgende motiver:

Det gamle Rødovre (to serier)

Børn i Rødovre

Kunstværker i Rødovre

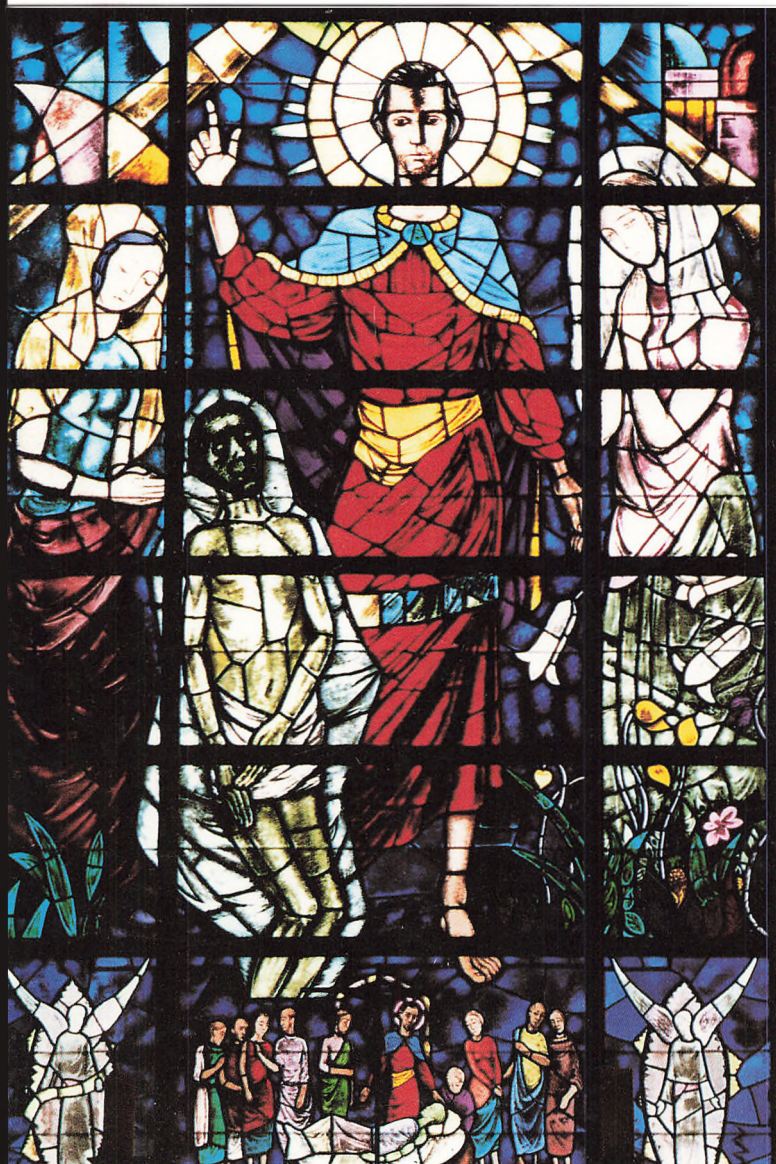
Hver serie er på 10 kort og koster 15 kr.

Landkort over militærmanøvre på Vestegnen 1795, i farver, 1985, 35 kr.

Indmeldelse i foreningen og køb af publikationer

sker på Hovedbiblioteket eller i Rødovre Lokalhistoriske Samling på Rødovregård.

Rødovre Lokalhistoriske Forening 1992